

הדו"ח של האקטואר

ליום 31 בדצמבר 2012

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

דו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2012

עמוד.....	תוכן העניינים
2	1 הקדמה
2	2 הנושאים העיקריים של הדו"ח
3	3 השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה קודמת
3	4 הגדרת המונחים
4	5 מטרת דו"ח האקטואר
4	6 כללים חשובים ממשלתיים מקובלים ומתאימים למוסד
5	7 הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה
5	8 הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון
6	9 הוצאות מנהליות- הבסיסים הטכניים לחישוב קרנות הביטוח ועוד
6	10 העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר – סעיף 28 לחוק - ועוד
8	11 הסבר ללוחות 0 - 8 שבדו"ח (ובמיוחד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)
12	12 ענף ביטוח זקנה ושירים (זו"ש) (ראו לוח 1)
15	13 ענף ביטוח סיעוד (ראו לוח 2)
16	14 ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3)
17	15 ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4)
17	16 ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5)
18	17 ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6)
18	18 ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7)
19	19 ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פש"ר) (ראו לוח 8)
20	20 חשבון מימון הענקות מטעמי צדק ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שרות מילואים
20	21 ס י כ ו מ - לענפי ביטוח של המוסד
21	22 הגדרת המונחים (* = ראו סעיף 4.2)
22	23 נספח מס' I. הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל - ועוד
26	24 זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן).

תרשימים

- X	תרשימים עמוד - X	תרשים מס:
- 1	3 - 1
- 2	6 - 4
- 3	9 - 7

לוחות

- X	לוחות עמוד - X	לוח מס:
- 1	0
- 2	0.2012
- 3	1
- 4	2 - רק חלק מל"ל
- 5	3 - לפי דוחות כספיים
- 6	4
- 7	5
- 8	6
- 9	7
- 10	8

המוסד לביטוח לאומי לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2012

1. הקדמה

צורת הדו"ח לשנת 2012, להוציא שינויים קטנים, נשארה במתכונת דומה לזו של הדו"ח הקודם. אבל יש שינויים. לפני קריאת הדו"ח חשוב להבין שהגדרת כללים חשבונאיים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. כבר הדגשתי בעבר ואני חוזר ומדגיש זאת שוב. הכללים החשבונאיים הקשורים בנושאים האקטואריים לא שונו במשך עשרות שנים, והדיון המעמיק בהגדרתם נראה לי דחוף וחשוב כפי שציינתי לא פעם בפורומים שונים. השנה, שוב נקבעו שינויים ע"י מינהלת המוסד כמתואר להלן.

השנה, מינהלת המוסד המשיכה לדווח לפי שיטת החשבונאות של השנה הקודמת¹, לפי שיטת שווי הוגן², אבל שינתה את הפרספקטיבה³.

בכדי לקבל תמונה יותר ברורה של הכתוב בדו"ח אני ממליץ לכל קוראי הדו"ח הנוכחי, לעיין פעם נוספת גם בהסברים לדו"ח של שנת 2000 (ובדוחות שבאו אחריו), שם השתדלתי להדגיש ולהסביר בצורה מפורטת ומעמיקה את רוב הנקודות הרגישות הקשורות להגדרת מטרות הדו"ח, ולהגדרות המונחים הבסיסיים אשר בדו"ח. השאלות והאתגרים הקשורים לנושאי הדו"ח שניסיתי להציב בזמנו למינהלה ולכל עובדי המוסד (כמבצעי החוק), למועצת המוסד (כנציגי המבוטחים) ולשר (כנציג הכנסת – הגוף המכתיב את תנאי החוק), עומדים לפני הגורמים הנ"ל גם היום. בעבר השתדלתי שלא תהיה "כותרת עיתונאית" בדו"ח. גם השנה, במקום רק לרכז מספר נושאים בנספחים ו/או לכלול אותם רק בסעיפי הדו"ח הבאים, הנני מביא אותם גם במקום בולט. ובנוסף הכנסתי שאלות/הערות הצועקות להתייחסות.

2. הנושאים העיקריים של הדו"ח

- 2.1 העלאת השאלות : מה הנתונים הרצויים שיכללו בדוחות הכספיים של המוסד ומה הנתונים הרצויים שיכללו בדו"ח האקטואר השנתי.
 - 2.2 העלאת השאלות : מאיפה באו/יבואו הכספים לתשלומים בענפים אימהות וסיעוד (ואחרים) ?
 - 2.3 העלאת השאלה : מה יהיה הווקטור ריביות להיוונים בעתיד ?
 - 2.4 העלאת השאלה : מהו החוב הממשלתי (לגבי המוסד וגופים אחרים) והשלכותיו ?
 - 2.5 העלאת השאלות : משמעות הדוחות הכספיים של המוסד – האם כדאי לעיין בדוחות המדינה ?
מה הם הכללים החשבונאיים הממשלתיים המתאימים למוסד ולמדינה ? - התוצאה =>
המשך בדיקת מדיניות לגבי הגדרת "התחייבויות" המוסד ועוד נושאים. (לדעתי, יש לקדם את הנושא, ותקוותי שלא יהיה מאוחר מדי.)
 - 2.6 הערכת המצב הקיים והצעת הדרכים לשיפור המצב בעתיד. - המסקנה =>
לפי המדדים לטווח ארוך, המצב הכספי של המוסד ממשיך להידרדר,
– קרנות הביטוח מסתכמות בכ - 440 מיליארד שו, והגרעון האקטוארי החשבונאי עומד על גובה של כ- 223 מיליארד שו.
הגרעון האקטוארי החשבונאי גדל בכ- 19% (!) ריאלית, ושיעור הכיסוי האקטוארי החשבונאי ירד קצת לגובה של כ - 49%.
- לפי המדדים לטווח קצר, למרות הצעדים שנקטה הממשלה במסגרת התוכנית הכלכלית לשיפור המצב הכלכלי במדינה, ניתן לראות תנודתיות גדולה – תוצאה של החלטות הממשלה לטווח קצר :
- בשנת 2010, עודף התקבולים על התשלומים ירד מ- 12% ל- 8% מסה"כ התשלומים. בשנת 2011, הוא חזר ל- 12%. והשנה, העודף שוב ירד ל- 8%.
- בשנת 2010, תקבולי דמי ביטוח עלו קצת מ- 63% מהתשלומים ל- 65%, (גידול ב"עצמאות" המוסד). בשנת 2011 האחוז נשאר 65%. והשנה, האחוז ירד ל- 62%.
- "יש" כסף בקופה להמשך תשלומי קצבאות, בסה"כ, ל - 3.8 שנים (לפי השיטה של השווי הוגן).

¹ השיטה קיימת בדוחות הכספיים של הממשלה משנת 2008, ובדוחות הכספיים של המוסד משנת 2009
² גם עבור התחייבויות וגם עבור נכסים (מסוימים) של המוסד
³ הווקטור של ריביות

– יש להדגיש, שהנתונים עלולים להיות יותר בעייתיים בעתיד הקרוב. והסיבה העיקרית לכך: תקציב המדינה.

- 2.7 במסגרת תוכניות החירום הכלכלית הממשלה נקטה במספר צעדים שנועדו לשפר את מצבו הכספי של המוסד, אך גם צעדים אחרים (כמו הגדלת שיעורי הקצבאות בחלק מענפי הביטוח), מנטרלים את ההשפעה החיובית של הצעדים המשפרים.
- 2.8 יתכן שההצמדה לשכר (אולי באופן חלקי?) תוחזר בעתיד. ואם לא, אז יעשו ניסיונות להגדיל את הקצבאות בצורה אחרת (כמו שכבר נעשה בעבר). הצעדים הראשונים בכיוון הזה נעשו כאשר הוגדלו הקצבאות בענף זו"ש על ידי הגדלת האחוזים המגדירים את רכיבי הקצבאות כחלק מהשכר הקובע. כמובן שהחזרת הצמדת הגמלאות לשכר, אם לא יהיה שינוי בכללים החשבונאיים המקובלים, תחזיר את הגלגל אחורה להידרדרות במצבם הכספי של הענפים הבעייתיים. (ובמקרה של החזרת ההצמדה לשכר, הצעד של הגדלת הקצבה כחלק משכר ממוצע במשק [במקום תוספת "חד פעמית"/AD HOC] יכול להוליד בעיות עתידיות.)
- 2.9 על המחוקק להחליט לגבי כיוון תפקוד המוסד בעתיד. (וברור, שתהיה השפעה לא מבוטלת של יועצים על המחוקק.)
- התוצאה ומתי <= ? (בידי הכוחות המחליטים) ?

3. השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה קודמת

- 3.1 גם השנה לא הכנסתי שינויים עקרוניים לצורת הדו"ח. המשכתי ועדכנתי כמה תרשימים עם הערות/הסברים חשובים. אבל כן הכנסתי כמה רעיונות לשקול לגבי מה לכלול בדוחות הכספיים של המוסד ומה לכלול בדו"ח האקטואר.
- 3.1.1 תרשים 1 מציג את חוסר העצמאות של ענפי הביטוח וחוסר האיזון בין התשלומים והתקבולים ברוב ענפי המוסד.
- 3.1.2 תרשים 2 מציג את הגידול הריאלי בקצבאות זקנה בסיסיות לפי שנות הזכאות במשך השנים 1987 - 2012. לדעתי, יש לפקפק בדברים המופיעים בעיתונים ובמקומות אחרים - ש"בזמן האחרון חלה שחיקה נוראית בקצבאות הזקנה". (אבל ראו סעיפים 12.6 - 12.8.) כמו כן יש להבין ולשים לב לצורת עדכון הקצבאות (הגידול מבוסס על שינוי במדד בגין נובמבר של השנה הנוכחית מול מדד נובמבר של השנה הקודמת - ראו סעיף 12.8.1).
- 3.1.3 תרשים 3, בינתיים, מציג את התשואות הריאליות על נכסי המוסד (ראו סעיף 6.3 ו סעיף 8).⁴
- 3.1.4 תרשים 7 מציג ווקטור של ריביות עתידיות.
- 3.1.5 תרשים 8 מציג תקבולים ותשלומים עתידיים של המוסד לטווח ארוך.
- 3.1.6 תרשים 9 מציג שינוי באוכלוסיית מקבלי קצבת זקנה לטווח ארוך.
- 3.1.7
- 3.2 גם השנה היו שינויים לפי הנחות יסוד שנקבעו ע"י מינהלת המוסד או לפי הנחיות המינהלה שמשפיעים על הניתוח וההבנה שבדו"ח.
- 3.2.1 משנת 2008, בנתונים המדווחים בדוחות יש המשך של ביטול העמסת ההוצאות המנהליות בהתחייבויות (קרנות הביטוח, זכאים לגמלה וזפע"ג).
- 3.2.2 שוב שיניתי את ריביות ההיוונים של התזרימים העתידיים הצפויים של קרנות הביטוח, של זפע"ג, ושל נכסים מסוימים (האג"חים) - לא לפי השיטה שלפני שנת 2008, לא לפי השיטה של 2008, ולא לפי השיטה של 2009, אלא לפי השיטה של השנים האחרונות.⁵
- 3.2.3 ראו נספח מס' I. שבו ריכזתי הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל.

4. הגדרת המונחים

- 4.1 לא הכנסתי שינויים בהגדרת המונחים המופיעים כבר שנים רבות בדו"חות המוסד והבאתי כאן רשימה של המונחים המוגדרים בסוף הדו"ח. (אבל ראו נספח מס' II. בדו"ח לשנת 2007 לגבי "דמי ביטוח", ו"הוצאות מנהליות" - ומשמעותם בדוחות הכספיים.)
- 4.2 עלי להדגיש - בעקבות השינויים **החשבונאיים** בהגדרת הערכת ההתחייבויות והנכסים (שינויים שהתחילו בשנת 2008 יש לעיין מחדש במשמעותן של ההגדרות לפי נתוני כל שנה בנפרד. ובפרט, יש להבין **כל** שימוש שנעשה ב"התחייבויות" (קרנות וזפע"ג) וב"יתרת נכסי הענף". (לפי איזה שיטה חשבונאית: "שווי הוגן", ערך נקוב, ...) ברור שבמקרה של חוסר התאמה בין שיטת הערכת ההתחייבויות והערכת הנכסים, יש להבין את המשמעויות של התוצאות המתמטיות, (כמו: יתרת נכסי הענף, גרעון אקטוארי, שיעור כיסוי אקטוארי, שיעור כיסוי קופתי, ויחסים אחרים.)

⁴ במכוון הפסקתי להציג את התשואה לשנת 2012 ולעתידי. הרי אם הנתון חשוב, (ולדעתי כן חשוב), לדעת כמה היה שיעור התשואה לכל נכסי המוסד במשך שנת הדו"ח, הייתי רוצה לראות את המידע בדוחות הכספיים ולא בדוח האקטואר. (כמו כן לגבי העבר והעתיד.) לדעתי, זה לא מספיק להעיר בבאור 9 בדוחות הכספיים שיש איגרות חוב מסוג "עיבל" עם ריבית של 5.5% וסוג "משתנה" עם ריבית של 1.7% לסוף שנת הדוח.

⁵ של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon) אשר חושב על ידי חברת "שערי ריבית"

4.3 גירעון אקטוארי; דמי ביטוח; החוק; התחייבות; זכאים לגמלה; יתרת נכסי הענף; שיעור כיסוי אקטוארי; סבסוד צולב; קרנות ביטוח; רשימות לפי ענפים; שיעור כיסוי קופתי.

5. מטרת דו"ח האקטואר

5.1 בהתאם לסעיף 31 (א) של החוק ניתן להלן דו"ח של אקטואר המוסד לשם צירופו למאזן ודין וחשבון כספי לשנת 2012 המוגש ע"י מינהלת המוסד למועצה ולשר האחראי על המוסד.

5.2 למרות שהצירוף הזה נעשה בהתאם לחוק, החוק אינו מגדיר את תוכנו של דו"ח אקטואר המוסד. אולם ישנן שתי נקודות ברורות:

5.2.1 דו"ח האקטואר מצורף לדו"ח הכספי של המוסד,

5.2.2 ייעודו של המאזן והדו"ח הכספי הוא מועצת המוסד והשר.

5.3 דו"ח האקטואר השנתי אינו דו"ח אקטוארי מלא (המתואר בסעיף 24 לחוק). לדעתי, מטרת דו"ח האקטואר השנתי, בין היתר, הן:

5.3.1 לספק מידע להכנת מאזן ודו"ח כספי, לפי צרכיו של מי שמכין הדוחות הללו, ולנתח אותם⁶,

5.3.2 לספק מידע מהיבטים אקטואריים למועצה ולשר לצורך קבלת החלטות בטיפול עתידי בנושאים החשובים למבוטחי המוסד, קרי, כמעט לכל אוכלוסיית מדינת ישראל.

5.4 שתי ההשלכות המידיות הנובעות מהגדרת של המטרה:

5.4.1 לא ניתן להתחמק מהגדרת דרישותיו של הדו"ח הכספי. בלי ההגדרה הזאת, אי אפשר לספק מידע לאותה מטרה בדו"ח האקטואר, כיוון שדרישותיו של הדו"ח הכספי יקבעו איך להגדיר את ההתחייבויות האקטואריות (קרנות הביטוח וה"זכאים לגמלה") לאותה המטרה. (משנת 2008 מינהלת המוסד הכניסה שינויים בשיטת חישובים הנחות היסוד ובהנחות החשבונאיות).

5.4.2 הדרך לחישוב ההתחייבויות האקטואריות (והנכסים) צריכה להיקבע בהתחשב בכך שיש לספק מידע שיבהיר את מצבו הכספי של המוסד ויעזור לקבלת ההחלטות העתידיות ע"י הגורמים המוסמכים.

5.4.3 לדעתי, הגענו למצב שאין התאמה בין שתי המטרות הנ"ל לגבי הגדרת הבסיס לחישובים! (ראו להלן).

6. כללים חשבונאיים ממשלתיים מקובלים ומתאימים למוסד

6.1 כבר שנים אני חוזר ומדגיש שהגדרת כללים חשבונאיים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. קיימת הגדרה של המוסד כ"תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית". לפי באור 2"א של הדוחות הכספיים הנוכחיים, "כאשר יפורסם תקן בינלאומי תשקול הנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח." בדוחות האקטואר, כבר שנים, יש ההוספה שהנהלה ערה לייחודיות של המוסד - כתאגיד מיוחד, כמוסד שלטוני העוסק ומטפל **בביטוח סוציאלי** - וטרם נקבעו כללים חשבונאיים מקובלים לגבי דרך ההצגה בדוחות הכספיים של קרנות הביטוח ונושאים **חשבונאיים אחרים** בגופים כאלו. (ראו להלן ובנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000). כפי שצוין בבאורים לדוחות הכספיים של השנים האחרונות, יש התפתחויות בנושאים החשבונאיים. אבל בינתיים לא התקבלו החלטות בכל הנושאים, ולכן, דו"ח האקטואר נשאר במתכונת דומה לזו של השנים האחרונות.

6.2 בהעדר בקשה/המלצה לשינויים מן המועצה ו/או מן השר, כנראה שהשיטה הנוכחית מקובלת. חשוב להדגיש שמתחילת 2006 הוכנס שינוי לתקנות ההיוון שבשימושו של המוסד - הריבית להיוונים בתקנות ההיוון מוגדרת בהתחשבות ב"ריבית שוק". בדוחות הכספיים הקודמים, המוסד היה משתמש לחישובי התחייבויות בריבית ממוצעת אשר הוא היה מקבל על השקעותיו ("הריבית המיוחדת לנכסי המוסד").

6.2.1 בשנת 2008, מינהלת המוסד עזבה את השיטה הקודמת וקבעה ריבית להיוונים, כהנחת יסוד לחישוב ההתחייבויות. (ראו דו"ח האקטואר לשנת 2008).

6.2.2 בשנת 2009, מינהלת המוסד עזבה את השיטה של 2008, אמצה את השיטה של שווי הוגן עבור הערכת ההתחייבויות ורוב נכסי המוסד וקבעה ווקטור ריביות לשימוש בהיוונים.

6.2.3 בשנת 2010, מינהלת המוסד המשיכה בהערכת ההתחייבויות ורוב נכסי המוסד לפי השיטה של שווי הוגן ושינתה את ווקטור הריביות להיוונים⁷.

6.2.4 עבור שנות 2011 ו-2012, מנהלת המוסד המשיכה את השיטה של שנת 2010, עם עדכון של ווקטור הריביות לתשקופת הקיימת לסוף 2011 ו-2012 בהתאמה.

⁶ יש להדגיש, שאפילו בלי דרישה לדוח אקטואר שנתי, על לשכת האקטואר לספק מידע להכנת מאזן ודו"ח כספי, לפי צרכיו של מי שמכין הדוחות הללו.

ניתן לראות בנספח I. את השפעת השינויים האלו. יש להדגיש שסיבות השינויים לפני 2011 אינן השינויים האקסוגניים בעולם הכלכלי (לדוגמא, בגלל המשבר הכלכלי העולמי) אלא שינויים חשבונאיים לפי החלטות המינהלה. שינוי הווקטור לסוף 2011 ו-2012 אכן מבטא את השינוי בתשקופת לסוף 2011 ו-2012, לפי השיטה שהיתה בשנה הקודמת.

- 6.3 כפי שכתוב בבאורים לדוחות הכספיים שבעבר, החל משנת 2004 הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים להשפעת השינויים בכוח הקניה של המטבע הישראלי. להפסקה הזאת לא הייתה השלכה מהותית על הנתונים המדווחים של המוסד. למרות זאת, כדאי להדגיש את המשמעות של הנתונים בדוחות הכספיים הללו: עד וכולל שנת 2008, הנכסים (וכידוע, רוב נכסי המוסד מושקעים באג"ח) המיוחדות של הממשלה) מוצגים בערכם "הרשום" – בסביבה של ריבית ריאלית לעתיד (בערכים ריאליים, בלי התחשבות באינפלציה [חיובית/שלילית] עתידית), ולכן, גם ההתחייבויות מוצגות בהתאם. גם בשנת 2009, למרות שרוב הנכסים מוצגים לפי השיטה של שווי הוגן, הם עוד בסביבה של ריבית ריאלית לעתיד.
- 6.4 כמו כן, למרות הדוחות, לדעתי, העולם ימשיך לחשוב במונחים של שינויים ריאליים: תהיה ריבית שוק לאג"ח צמודה וריבית אחרת לאג"ח לא צמודה, ניתוחים יתייחסו לשינויים ריאליים וכו'. לכן, להלן אני ממשיך עם הגישה של הדוחות הקודמים ומדבר במונחים ריאליים לפי הצורך.

7. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה

- 7.1 גם השנה, כמו בשנים הקודמות, "אומדני ההתחייבויות העתידיות" (קרי קרנות הביטוח) לא חושבו בהתאם לערכים המופיעים בתקנות ההיוון הצמודות לחוק (כפי שהיה נהוג בלשכת האקטואר בשנים שלפני השינוי). נראה לי חשוב שהשינויים בתוחלת החיים של האוכלוסיות השונות יעודכנו לצורך חישוב הקרנות בתדירות האפשרית גם בתקופות שבין עדכוני התקנות.
- 7.2 לדעתי, בדו"ח אקטוארי (או חשבונאי), בשביל לעמוד במטלת הדו"ח (גם לספק מידע למאזן הכספי וגם לספק מידע לקבלת החלטות עתידיות), חשוב שאומדני ה"התחייבויות" יחושבו לפי ההערכות המתאימות למטרה⁸. לכן, בהתחשב בשתי המטרות של דו"ח האקטואר אשר הגדרתי בס' 5 לעיל, המידע שיסופק ע"י האקטואר צריך להתבסס על תחזית ריאלית, כך שהשימוש בטבלאות תמותה מעודכנות בחישוב קרנות הביטוח הוא רצוי ואפילו הכרחי.
- 7.3 עד שנת 2009, הסתפקתי בשימוש בלוחות אשר עודכנו לצורך הכנת הדו"ח של שנת 2001. (ראו סעיף 7 בדו"ח לשנת 2009). בשנת 2010, הכנסתי שינוי בטבלאות גריעה, לכלול עדכון בתמותה עד תאריך הדו"ח וציפיה לשיפורים עתידיים בתמותה⁹. גם בשנת 2011 והשנה, המשכתי אותה שיטה של עדכון בתמותה עד תאריך הדו"ח וציפיה לשיפורים עתידיים בתמותה.
- 7.3.1 מכיוון שהתחלתי להציג בדוחות האקטואר את התחזית של תשלומים עתידיים, (ולא רק את ערך המהוון שלהם, ראו תרשים 4) החלטתי שכדאי להבליט שהתנודות בתוך הערך המהוון נובעות מגורם של ווקטור הריביות להיוון שישפיע הרבה על ערך המהוון ולא על התזרים העתידי הצפוי של התשלומים. חשוב להדגיש שאין וודאות שהשיפורים העתידיים יהיו לפי התחזית. לאחרונה, יצא נייר עמדה מן המפקח על הביטוח לגבי שיפור עתידי בתוחלת החיים, בו השתמשתי בחישובים.
- 7.3.2 לא שנית את הלוחות בענפים נכים בנפגעי עבודה וסיעוד. עדכון הלוחות לשנת הדו"ח לא היה משנה בצורה משמעותית את הקרנות בענפי הביטוח האלו.
- 7.3.3 כבר בשנת 2011 שנית את הלוחות עבור נכים בענף נכות כללית. הגידול המתמיד והמשמעותי במספר מקבלי קצבאות נכות בשנים האחרונות גורם לשינויים בדפוסי אוכלוסיית הנכים ועם זה לשינויים בלוחות הגריעה.
- 7.4 מומלץ לקרוא נספח מס' I. לדו"ח לשנת 2001, ונספח מס' II. לדו"ח לשנת 2000.

8. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון

- 8.1 ראו הסברים מפורטים בדוחות האקטואר הקודמים, וראו נספח מס' I.
- 8.2 בשנת 2007, בדומה להרבה שנים לפני כן, מינהלת המוסד קבעה את שיעור הריבית לחישוב ההיוון של קרנות הביטוח לפי התשואה על נכסי המוסד, (עקרונית, האג"ח) המיוחדות של מוסד, שיעור קבוע של כ- 5% (לשנה).

⁷ בשנת 2010, ווקטור הריביות להיוונים נקבע על ידי המנהלה להיות ווקטור ריביות בו משרד האוצר השתמש עבור חישוב התחייבויות הפנסיה של עובדי המדינה לצורך הצגתם בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2010, (ז"א, אגרות תלוש אפס (Zero Coupon) אשר חושב על ידי חברת "שערי ריבית", וזאת לעומת שנה קודמת בה נעשה שימוש בווקטור תשואה לפדיון של אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד).

⁸ חשוב להדגיש את התאמת כל אומדן למטרה הספציפית של כל חישוב. ז"א, הבסיס לחישובים למטרת דו"ח אקטוארי או חשבונאי יכול להיות שונה מהבסיס עבור חישובים לפי המטרות של תקנות ההיוון – גם עבור לוחות גריעה וגם עבור שיעור הריבית לחישוב ההיוון – הרי קביעת הבסיס כפופה לשיקולים אחרים.

⁹ שני הגורמים, כמוגדר במסמך שוק ההון 2005-2006 של אגף שוק ההון במשרד האוצר, ובלי התייחסות לשמרנות שיכולה להיות מתאימה לשימוש עבור קרנות הפנסיה, כמתואר במסמך.

- 8.3 בשנת 2008, מינהלת המוסד קבעה כהנחת יסוד את שיעור הריבית לחישוב ההיוון של קרנות הביטוח.
- 8.4 בשנת 2009, מינהלת המוסד שינתה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי שיעור ריבית ההיוון ועברה לשיטת השווי ההוגן. לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד, (הווקטור שנלקח על ידי הממשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים).
- 8.5 בשנת 2010, מינהלת המוסד המשיכה הערכת ההתחייבויות ורוב נכסי המוסד לפי השיטה של שווי הוגן ושינתה את הווקטור להיוונים. לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות בו משרד האוצר השתמש עבור חישוב התחייבויות הפנסיה של עובדי המדינה לצורך הצגתם בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2010, ("ז"א, אגרות תלוש אפס (Zero Coupon) אשר חושב על ידי חברת "שערי ריבית").
- 8.6 עבור שנות 2011 ו-2012, מינהלת המוסד המשיכה את השיטה של שנת 2010, עם עדכון של ווקטור הריביות לתשקופת הקיימת לסוף 2011 ו-2012 בהתאמה.

9. הוצאות מנהליות – הבסיסים הטכניים לחישוב קרנות הביטוח ועוד

- 9.1 מכיוון שאין מרווח ביטחון בלוחות הגריעה בקרנות הביטוח, המדיניות החשבונאית של המוסד, בכל הדוחות הכספיים לפני שנת 2008, היתה להוסיף תוספות עבור ההוצאות המנהליות הקשורות בתשלומי הגמלאות. (ראו הסברים בדוחות האקטואר של שנים קודמות).
- 9.2 בהתאם לשינוי במדיניות החשבונאית של המוסד, משנת 2008, אין העמסה של הוצאות מנהליות בהתחייבויות של המוסד - (לא בקרנות הביטוח [כמתואר בבאור 16ה'4 לדו"ח הכספי לשנת 2009], לא בזכאים לגמלה [כמתואר בבאור 13ה'2 לדו"ח הכספי לשנת 2009] ולא בזפע"ג). (ראו סעיף 23 בדוח שנת 2008).
- 9.2.1 בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל יש העמסת ההוצאות המנהליות בהתחייבויות זפע"ג.
- 9.2.2 אני משאיר לחשבונאים להחליט איזה כללים חשבונאים ממשלתיים מקובלים ומתאימים שייכים למוסד¹⁰.
- 9.2.3 הנני מביא טבלה להמחיש את השפעת הכללת העמסת ההוצאות המנהליות בחישוב ההתחייבויות (יש הערכה עבור ההוצאות המנהליות "הרגילות" וגם הערכה עבור ההוצאות הכוללות גם את ההוצאות המנהליות הכוללות ב"גמלאות ותשלומים אחרים" בדוחות הכספיים. [ראו נספח II. בדו"ח לשנת 2007].

התחייבות (קרן ביטוח או זפע"ג)	התחייבות במאזן (במיליארדי ₪)	הוספה עבור ההוצאות ה"רגילות" ¹¹	הוספה הכוללת גם ההוצאות ב"גמלאות ותשלומים אחרים"
זו"ש	265.7	0.60%	0.63%
נכות כללית (ברוטו)	116.3	2.78%	3.69%
נפגעי עבודה	37.5	5.10%	7.43%
סיעוד (ברוטו)	20.4	1.25%	4.04%
זפע"ג (ברוטו) ¹²	4.7	1.00%	1.00%

ז"א, המשך מדיניות של העמסה היה מגדיל את ההתחייבויות בכ- 7.0 מיליארד ₪ (או בכ- 9.6 מיליארד ₪, כולל ההוספה עבור ההוצאות ב"גמלאות ותשלומים אחרים"). (עם ההשלכות המלוות על הגרעון). ההוצאות האלו יהיו בעתיד (עם ההגבלה של אי-וודאות לגבי כל הערכה לעתיד), והכללתם (או אי-הכללתם בהתחייבויות) הוא תוצאה של הגדרת הכללים החשבונאים המקובלים לפי הנחיות המנהלה.

10. העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר – סעיף 28 לחוק – ועוד

- 10.1 לפי סעיף 28 לחוק, יתנהל חשבון נפרד לכל ענף ולא יועבר סעיף, זכות או חובה, מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר אלא בהסכמת המועצה ובאישור השר. למרות שהחוק אינו מבהיר את כוונת המחוקק, המילים ברורות.

¹⁰ לדעתי, יש לכלול העמסה.

¹¹ השתמשתי בתוספות ההעמסה מדו"ח לשנת 2007 – כמובן, המספרים ישתנו עם ניתוח מעודכן.

¹² בעבר, כשהיתה העמסה בקרנות הביטוח, הורדתי את ההעמסה עבור ההוצאות המנהליות בזפע"ג. כשאין ההעמסה הגדולה בקרנות, יש להוסיף ההעמסה בזפע"ג.

- 10.1.1 בדוחות הכספיים המבוקרים של שנים קודמות, חוץ מן ההתייחסות להעברה בין ענפית לגבי מימון ענף אבטלה ע"י העברה מענף ילדים לא היתה התייחסות אחרת להעברות. מידי שנה, היתה התייחסות להעברות בין ענפים ברשימות. השנה, בגלל הכללת המגזרים בבאור 29 בדוחות המבוקרים (במקום הרשימות) יש התייחסות (מאוד מוגבלת) להעברות בין ענפיות.
- 10.1.2 בדוח המנהלה של שנת 2010 היתה התייחסות להעברות לענפים אמהות וסיעוד, גם עבור שנת 2010 וגם עבור שנת 2011.¹³ מדוח המנהלה של 2010, לא היה ברור מתי היו אמור להיות ההעברות עבור 2010 ועבור 2011 – אבל לפי הדיווחים ברשימות של שנת 2010, לא בוצעה העברה עבור 2011 בשנת 2010. גם לא היה ברור אי-ההתאמה בין הסכומים שהיו מדווחים בדוח המנהלה של שנת 2010 להעביר עבור שנת 2011 והסכומים המדווחים ברשימות שנת 2011 שהועברו בפועל.
- 10.1.3 בדוח המנהלה של שנת 2011, לא היתה התייחסות להעברות לענפים אמהות וסיעוד.
- 10.1.4 בדוח המנהלה¹⁴ של השנה, בחלק המדבר על "אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח", נמצא: "לאחר ישיבת ועדת הכספים וההשקעות של המוסד מיום 20.03.2013 ומנהלת המוסד מיום 17.03.2013 הוסכם על העברת הסכומים הנדרשים לצורך איפוס הגירעונות בענפים סיעוד אימהות, נכות כללית והענקות מטעמי צדק מיתרות ענף ילדים, בהתאם לאומדן שהכין מינהל מחקר ותכנון."
- 10.1.5 לא ברור איך ניתן להכין דוחות כספיים מבוקרים המציגים העברות בשנת הדו"ח, שנת 2012, כשהדיון וההסכמה (וניתן להניח אישור השר) התקיימו רק בשנת 2013.
- 10.2 אם בעבר הרחוק העברות הכספיים בין הענפים היו נדירות, כבר כמה שנים, הן מתרחשות כמעט בכל שנה. ההעברה היא בדרך כלל מענף ילדים לענפים אחרים, אבל גם קרה שההעברה הייתה מענף אחר. (ראו להלן, תרשים 1, וסעיף 20.) מהתרשים ניתן לראות:
- 10.2.1 משנת 1992 הועברו מענף ילדים לענפים אחרים כ- 120.2 מיליארד ₪ (במחירי סוף שנת הדו"ח), ואם נתחשב בריבית על ההשקעות ייצא שעד עכשיו ענף ילדים "תרם" כ- 191.1 מיליארד ₪ לענפים בעייתיים.
- 10.2.2 לאור זה שהענף מסוגל לממן את הגמלאות של ענפים אחרים קשה להסביר, ע"י שיקולים כלכליים, את הקיצוץ בקצבאות ילדים, שבוצע במסגרת התוכנית הכלכלית. ברור שיש הסברים אחרים לקיצוץ. ברור שיש ושיהיה סבסוד צולב לענפים האחרים של המוסד.
- 10.3 אין התחשבות בין הענפים אחרי ההעברה. הצורה הזו של ההעברות הכספיות בין ענפי הביטוח מערערת את המדיניות של ניהול חשבון נפרד לכל ענף וענף. ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' III. לדו"ח לשנת 2000, והנני חוזר על סעיף 28.1.4 משם :
- אם בהפרדת חשבונות של ענפי הביטוח התכוון המחוקק שיהיה מימון נפרד לכל ענף וענף (לפחות ככל שאפשר?), מועצות המוסד והשרים כבר שנים רבות עזבו את אותה הדרך. בלי שינויים בחוק (שינויים שהם רק בידי המחוקק), אין הרבה אפשרויות לטיפול בבעיות.
- 10.4 לפי הדוחות הכספיים של כמה שנים בעבר, (לדוגמא 2006 ו-2009), היו ענפים עם יתרות שליליות בקופה לסוף שנת הדו"ח. כמו כן, לפי הדיווחים של השנים האחרונות (שנות 2010 - 2012), בלי ההעברה בשנת הדו"ח, היו ענפים עם יתרה שלילית. בשנת 2010 דווח שההעברה היתה כאילו קרוב לסוף שנת 2010.¹⁵ בשנות 2011 ו-2012, מכיוון שהיתה ריבית חיובית¹⁶ לענפים אימהות וסיעוד, ההעברה היתה קרוב לתחילת השנה. בלוח 0.2012 (ובאופן דומה בלוח 0.2011) ניתן לראות את ההעברות. ואז נשאלת השאלה, מאיפה בא הכסף האמיתי עבור תשלומי הענפים במשך השנים 2006, ו-2009 - 2012 בעבר? כמו כן, ברור שהתזרים השלילי מתקבולים ותשלומים ימשיך לשנה הבאה במצב הקיים. ואז נשאלת השאלה, מאיפה יבוא הכסף האמיתי עבור תשלומי הענפים?¹⁷ באופן חשבונאי, גם לסוף 2010 וגם לסוף 2011, רשומה יתרת נכסים בענפים סיעוד ואימהות כאפס לסוף השנה, (ז"א, היתה "הנהלת" חשבונות / בוצעה פעולה חשבונאית במשך השנה), אבל התשלומים בוצעו בפועל! מאיפה בא הכסף?! (מהלוואה מגוף חיצוני? מענפי ביטוח אחרים, בלי העברה מאושרת?... (ראו סעיף 10 בדו"ח לשנת 2010).
- 10.5 מסקנתי היא – בניתוח להבנת הנתונים לפי ענפים יש בעיה להשתמש בכלל המספרים של יתרת נכסי הענף, אלו שהם אפס, (שליליים לפני ההעברה), וגם אלו שהם חיוביים. ולכן, בדומה לשנה הקודמת המשכתי את החישובים המתמטיים לגבי הניתוח והמדדים בדו"ח האקטואר, אבל הוספתי הערה שהתוצאות הן מתמטיות מבוססות על המספרים המדווחים בדוחות הכספיים.

¹³ לא ידעתי על קיומו של דוח המנהלה עבור שנת 2010 עד פרסום הדוחות של שנת 2010.

¹⁴ למרות שבתחילת דוח המנהלה כתוב: "דוח המינהלה הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כמקשה אחת.", הדוח אינו מבוקר.

¹⁵ הרי היתה ריבית שלילית גם ברשימה ג' וגם ברשימה ב' של הדוחות הכספיים של שנת 2010 עבור ענפים אמהות וסיעוד.

¹⁶ גם ברשימה ג'/מגזרים וגם ברשימה ב'/מגזרים של הדוחות הכספיים של שנות 2011 ו-2012, עבור ענפים אמהות וסיעוד.

¹⁷ השאלה מתאימה גם לגבי הכנת ואישור התקציב השנתי של המוסד.

- 10.6 חשוב להדגיש שהבעיה מהמסקנה עומדת בעצמה, ולא מושפעת בשיטה של איך להעריך את הנכסים (לפי שיטת שווי הוגן או ערך מותאם או ...). בנוסף, לדעתי, יש בעיה אחרת לגבי איך לדווח לגבי השינויים בערך הנכסים, בגלל השיטה של שווי הוגן¹⁸. לדעתי, כפי שכבר ציינתי בעבר יש אי-שקיפות גדולה לכלול הכל בריבית ברשימה ב' /מגזרים.
- 10.7 אותן שאלות של מאיפה בא הכסף ומאיפה יבוא הכסף, ניתן לשאול לכל הענפים חוץ מענפי ז"ש, נפגעי תאונות וילדים. הרי לפי המגזרים, חוץ משלושת הענפים הנזכרים, לא היה מספיק כסף מזומן באף ענף לשלם את התשלומים בפועל שבוצעו!
- 10.8 יש לציין שהעברת הכספים לענף אבטלה, לכאורה, מכסה גם את ההוצאות המנהליות של הענף, ובתוכם התחייבויות לגבי זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד. (לכאורה, לפי הרשימות/המגזרים, אין התחייבות זפ"ג בענף אבטלה. לדעתי, יש לסווג מחדש את הנתונים ברשימות/המגזרים, [לדוגמא, לגבי רשימה א'/המגזרים, והשלכותיה החשבונאיות].)¹⁹
- 10.9 כפי שהעליתי את השאלה בעבר: האם בזמן העברת הכספים לענף ספציפי חייבת מועצת המוסד להתחשב בקריטריון של שיעור הכיסוי הקופתי (שנקבע על ידיה) ולהעביר לענף את הסכום שיספיק להעלאת שיעור הכיסוי הקופתי לרמה הנדרשת לענף (העברת הכספים המסיבית האחרונה בתחילת שנת 1999 בוצעה בניסיון לשמור על רמות הכיסוי, ויותר), או אפשר להסתפק רק בסגירת הגרעון המינימאלי הכספי שנוצר (כפי שנהוג לעשות בענף אבטלה בעקבות החוק) עד שאם או מתישהו תאומץ שיטה אחרת? שר האוצר הקים וועדה ל"בחינת דרכים לשמירת האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי לטווח הארוך", ומסקנותיה טרם פורסמו לציבור הכללי.
- 10.9.1 לסוף 2006 ו-2009, היו ענפים עם קופה במצב שלילי. לכאורה, היו העברות פנימיות/בין ענפיות [בלי העברה רשמית לפי סעיף 28ב], עבור תשלומי הענפים.
- 10.9.2 לסוף 2007 ו-2008, לא היתה בעיה כזאת.
- 10.9.3 לסוף שנות 2010 - 2012, היו ענפים עם קופה של אפס.
- 10.10 בנוסף להעברת כספים בין הענפים על סמך סעיף 28, קיימות פעולות חשבונאיות נוספות להעברת כספים בין ענפי המוסד, (וגם בין גורמי חוץ והמוסד). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).

11. הסבר ללוחות 0-8 שבדו"ח (ובמיוחד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- 11.1 כמו שנעשה בשנים קודמות אני מציג את כל הסכומים שבדו"ח במונחים "נומינליים" (גם אלה שמתייחסים לסוף השנה וגם אלה שמתייחסים לפעילות הכספית במשך השנה), ולא במונחים מתואמים לסוף שנת הדו"ח הנוכחית. ההצגה הזאת לא משפיעה בצורה מהותית על רוב המדדים, שכן הם היחסים של הסכומים. אך בהשוואה בין הסכומים יש תמיד לזכור שמדובר בסכומים נומינליים. כל נתוני הלוחות מבוססים על נתוני הדוחות הכספיים המפורסמים, לפי שנת דווח, ואין התייחסות להצגה מחדש של שנים קודמות.
- 11.2 חלק מן הנתונים להלן הם אינדיקטורים (מדדים). חלק מן הנתונים מייצגים את מצב המוסד בנקודת זמן (בסוף שנת הדו"ח, הנתונים בשורות א'-ד'), והנם "מאזניים", וחלק מן הנתונים מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בתקופת זמן (במשך שנת הדו"ח, הנתונים ה'-י"ב), ומתייחסים לתזרים המזומנים בתקופה הזאת, והנם "תזרימיים". הנתון י"ג, "שיעור הכיסוי הקופתי", הנו שילוב של נתון "מאזני" ו"תזרימי". הנתונים י"ד-ט"ז מתייחסים להשתתפות האוצר. הנתונים י"ז-י"ח מתייחסים להעברות בין ענפי המוסד. בסוף בנתון י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה. הנני ממשיך את מדיניות הלשכה ומציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר ("תקבולים" ולא "הכנסות", "תשלומים" ולא "הוצאות"). וזאת כדי להמשיך את סדרת הנתונים של העבר וגם כדי להדגיש את חשיבות המזומנים. חשוב לציין, שלמרות שהדוחות הכספיים בנויים היום לפי בסיס מצטבר ולא לפי בסיס מזומן (לגבי ענפי סיעוד ונכות כללית, וכמו כן לגבי ההתחייבויות האקטואריות של עובדי וגמלאי המוסד, ראו להלן), ההתחשבות עם גורמי חוץ היא לפי בסיס מזומן.
- כבר שנים הנני מדגיש: אין לייחס חשיבות יתר לערך המוחלט של המדדים. חשובים השינויים במדדים משנה לשנה אשר מראים את כיוון ההתפתחות העתידית. עכשיו, לאור השינויים השוטפים והמתוכננים של הממשלה, ושל מינהלת המוסד, הנני צריך להזהיר מלתת יותר מדי משקל גם לשינויים משנה לשנה! (את השאלות: מה משמעות/מטרת המדדים? מה באמת מטרת הדוחות הכספיים? -

¹⁸ מדובר בשינוי של אותו סוג ווקטור (בניח של תלוש אפס) לסוף שנות 2010 - 2012 בגלל השינויים האקסוגניים בעולם הכלכלי. כבר הזכרתי בעבר את הבעיה הנוספת, שאינו קיימת השנה, במקרה של שינוי של "אפיון" הווקטור. ראו בהברות בדוח האקטואר של שנת 2010.

¹⁹ מומלץ לקרוא את הנספח בדו"ח האקטואר המלא שיצא כעת לגבי אפשרות לחלוקה מחדש של כמה משאבי המוסד (כמו: נכסים, דמי ביטוח והשתתפות האוצר) לפי ענפים.

נשאר למי שרוצה לשאול²⁰).

בעבר, הנתונים באו מהרשימות (לפי ענפי הביטוח) המפרטות מידע כספי לפי הענפים ומצורפות למאזן ולדו"ח הכספי. הרשימות היו בלתי מבוקרות לשנים 1999-2011. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007). בשנת 2011, היה הוספה של באור 29 בדוחות המבוקרים, מעין שילוב של חלקים של רשימות א' ו-ב'. למרות שהמידע היה חלקי²¹ היתה ההתקדמות לשפר את ההבנה של הנתונים והשקיפות בדוחות המבוקרים. השנה, הדוחות המבוקרים כוללים נתונים במגזרים ולא נמצאים רשימות בכלל²².

כדאי לצטט חלק מבאור 29 א. של הדוחות המבוקרים :

"מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת המוסד כבסיס להערכת ביצועי העבר של המוסד בהשגת מטרותיה ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים."

הנני מוסיף לגבי העתיד :

- אכן יש להסתכל על העבר בשביל תכנון לעתיד, אבל כדאי להסתכל לא רק לשנה (או שנתיים) כפי שמקובל לפי הכללים החשבונאיים המקובלים, אלא לתקופות יותר ארוכות לזהות מגמות והתפתחות²³.

- אכן יש להסתכל על העבר בשביל תכנון לעתיד, אבל לא פחות חשוב להסתכל על התחזיות/ציפיות/אפשרויות לעתיד.

יש לשים לב להערה שהתוצאות הנן **מתמטיות** ומבוססות על המספרים המדווחים בדוחות הכספיים (וליתר דיוק, מבוססות על המספרים שנמסרו ללשכת האקטואר [ולא בהכרח כפי שמופעים בדוחות שפורסמו].)

11.3 עם כניסתי לתפקיד של אקטואר המוסד, מלפני כעשר שנים, ניסיתי לשמור על המסורת המקצועית של קודמי ולהוסיף עוד. אחת ההוספות היתה לוח 0, הלוח המסכם כל ענפי הביטוח של המוסד. מטרתי היתה להסתכל גם "על היער ולא רק על העצים" – לראות את התמונה הכוללת. בתקופה שעברה במשך כעשר השנים, ניתן לראות יותר הדגשה על התמונה הכוללת ופחות (עד להזנחה) התייחסות לענפים הנפרדים. זאת לא היתה כוונתי, ולדעתי, זו גישה בעייתית ולא נכונה. ומכמה סיבות. וביניהן:

11.3.1 הגישה יוצרת אי-שקיפות מנקודת מבט של "בסה"כ הכול בסדר", "היער נראה בסדר". אבל ככה, לא רואים שיש עצים, (ענפי ביטוח), עם בעיות²⁴.

11.3.2 הגישה יוצרת אי-שקיפות מנקודת מבט של – בלי הפירוט, אי אפשר לדעת מי משלם / מי ישלם / כמה / ומתי, ומי מקבל את הטבות / מי יקבל את ההטבות / כמה / ומתי. במערכת הרווחה יש סבסוד צולב גדול, שידוע מראש, והגישה של "טיפול בסה"כ", מסתירה את החלוקה של זכויות והתחייבויות בין האוכלוסיות השונות.

11.3.3 הגישה מציגה נקודת מבט מוגבלת שיכולה להביא לבעיות רציניות בעתיד (יכול להיות מאוד לא רחוק!). לדוגמא: נניח שאחריות על ענף סיעוד תעבור מן המוסד למשרד אחר (נניח למשרד הבריאות). לפי הגישה הנוכחית, להתייחס בדוחות הכספיים של המוסד לביטוח לאומי, רק לענפי המוסד, הבעיות של הענף ייעלמו עם אי-אחריות על הענף. (לא יהיו בדוחות של המוסד, ו"לא קיימות"). האם יהיו בדוחות של המשרד האחראי על הענף? או האם יהיו שם כללים חשבונאיים אחרים? אבל השאלה היא – אם המדינה מתכוונת להמשיך עם התוכנית (בלי שינויים), ולא משנה מי אחראי על הפעלת התוכנית, התחזיות לניהול של התוכנית, להכנסות והוצאות עתידיות, לא ישתנו. ולכן, בדוחות הכספיים של המדינה, לא אמור להיות שינוי. (ראו נספח מס' I).

11.3.4 ואותה בעיה יכולה לקרות גם בענפים אחרים! נניח שהמוסד יעביר אחריות הפעלת חלק מענף אימהות (נניח אשפוז) למשרד הבריאות. נניח שהמוסד יעביר אחריות הפעלת חלק מענף נכות כללית או נפגעי עבודה (שיקום או ריפוי) למשרד הבריאות. שוב, לפי הגישה הנוכחית, להתייחס בדוחות הכספיים של המוסד לביטוח לאומי, רק לענפי המוסד, הבעיות של הענף ייעלמו עם אי-אחריות על הענף. (לא יהיו בדוחות של המוסד, ו"לא קיימות"). האם יהיו בדוחות של המשרד האחראי על הענף? או האם יהיו שם כללים חשבונאיים אחרים? אבל השאלה היא – אם המדינה מתכוונת להמשיך עם התוכנית (בלי שינויים), ולא משנה מי אחראי על הפעלת התוכנית, התחזיות לניהול של התוכנית, להכנסות והוצאות עתידיות, לא ישתנו. ולכן, בדוחות הכספיים של המדינה, לא אמור להיות שינוי. (ראו נספח מס' I).

²⁰ אני כן שאלתי את השאלות בוועדה של מועצת המוסד וטרם קבלתי תשובה.

²¹ ולא כל המספרים מתאימים למספרים ברשימות.

²² ולכן, הנני מתייחס להלן למקורות הנתונים כ- הרשימות/מגזרים ומשמעות של מגזרים היא באור 29 לדוחות המבוקרים.

²³ נשאלת השאלה : האם כדאי שהלוחות המופיעות בדו"ח האקטואר יופיעו בדוחות הכספיים? לדעתי, כן. (ואם לא בחלק המבוקר, כנספחים, כמו שהיו הרשימות בעבר [ועוד הרבה מידע נוסף בעבר החוק, לפני העדן של דוחות כספיים מבוקרים].)

²⁴ אני משאיר את השאלות "האם ההתנהגות והחשבונאות מסתדרות עם סעיפים 23 א (3) ו-28, בהתאמה, של החוק", למשפטנים. אני כן שאלתי את השאלות במנהלת המוסד וטרם קבלתי תשובה.

ולכן, אני שוקל להשמיט את הלווח, ולהסיר את "המכשול לפני העיוורים". (אבל בינתיים, אני משאיר).

11.4 בגלל חשיבות של השפעת ווקטור של ריביות על הערכת היווני התחייבויות ונכסים, כדאי לעיין בנושא בפני עצמו. ראו בנספח מס' I.

11.5 **להלן תיאור לוח 0, הלווח המסכם לכל ענפי המוסד** (יתר הלווחות מתארים בהתאם את הנתונים לפי ענף).

11.5.1 בענף סיעוד, המספרים מתייחסים רק לסכומים שבמימון המוסד. (ראו פירוט להלן, בסעיף 13).

11.5.2 בענף נכות כללית, המספרים הנם "לפי דוחות הכספיים". (ראו פירוט להלן, בסעיף 14).

11.5.3 כדי שלא לעוות את התמונה בשנים הקודמות, הצגתי בלוח גם נתוני ענף שירות מילואים, אף שהיום הענף הזה לא נכלל בין ענפי המוסד.

11.6 **בשורות א' של הלווחות מוצגות "יתרות נכסי הענף"** (מרשימה א'/מגזרים).

יש לזכור שבשנים האחרונות חלו שינויים חשבונאים בהכנת המאזן, ולכן גם ברשימות/מגזרים, לעומת הדוחות הקודמים.

(ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000).

11.6.1 בסוף שנת 2012 נרשמה עליה ריאלית של 7.7% ב"יתרת נכסי המוסד", והיתרות הסתכמו בכ – 212.8 מיליארד ₪.

הגידול מושפע מהשינוי בהערכת הנכסים לפי שיטת השווי ההוגן במקום ערך מותאם ושינוי בווקטור הריביות להיוונים (ראו נספח מס' I).

11.7 **בשורות ב' של הלווחות מוצגות ה"התחייבויות" לתשלומים העתידיים, קרי קרנות הביטוח** (מרשימה א'/מגזרים). בלווחות 1-4; וביתר הלווחות, מכיוון שאין קרן ביטוח, מופיע אפס.

11.7.1 סה"כ קרנות הביטוח עלה ב- 13.2% ריאלי לעומת השנה הקודמת והסתכם בכ – 435.7 מיליארד ₪. יש לעיין בלווחות לכל ענף בפני עצמו עבור ההסבר של השינוי לפי הענף.

11.7.2 יתכנו עוד שינויים בעתיד הקרוב. לדוגמא: לפי השיטה של שווי הוגן, יכולה להיות השפעה מהותית על היוון הקרנות במקרה של שינוי בווקטור הריביות הצפויות. (ראו נספח מס' I. עבור השפעת שינוי ווקטור הריביות להיוונים.) במקרה

שישנו הכללים החשבונאים המקובלים. במקרה שיהיו שינויים "חד פעמיים" בקצבאות (אשר הינם בלתי מתוכננים מראש בחוק ולכן לא מוצגים בהתחייבויות הצפויות) ...

11.8 **בשורות ג' של הלווחות מוצגים "הגירעונות האקטואריים"**.

11.8.1 "הגירעון האקטוארי" (ראו הגדרת המונחים בסעיף 22), באופן מתמטי, גדל השנה ריאלית ב – 19.0% לעומת השנה הקודמת.

11.9 **בשורות ד' של הלווחות מוצגים "שעורי הכיסוי האקטוארי"**.

11.9.1 "שעור הכיסוי האקטוארי" (ראו הגדרת המונחים בסעיף 22), באופן מתמטי, ירד השנה לכ – 49%.

11.9.2 יש להזכיר כי הכנסת השיטה החדשה של עדכון הבסיס לחישובים משנת 2000 הפכה את סדרת המדדים משנים שקדמו לה, ללא רלוונטיות ויש להתחיל מחדש את השוואת המדדים הנ"ל משנת 2000 עד 2003 (בסיס ישן). באותו הגיון, היתה סדרה חדשה של מדדים המתחילה משנת 2003 (בסיס חדש), עד שנת 2007 בה שונתה הריבית בחישובים. משנת 2008, עם שינוי הריביות ושיטת הערכת הנכסים, נדמה לי שלא יהיה מתאים להתייחס לסדרה חדשה של מדדים.

11.10 **בשורות ה' של הלווחות מוצגים התשלומים (כולל מינהל)** (מרשימה ג'/מגזרים).

11.10.1 שני הגורמים העיקריים המשפיעים על גובה התשלומים הנם: אוכלוסיית מקבלי הקצבאות (וזה מושפעת ממספר

הזכאים המצטרפים, ממספר מפסיקי קבלת הגמלאות, מאפיון הזכאות, וכו') וגובה הקצבה. (ראו דוגמא והרחבה של

הסבר עבור ענף זו"ש בסעיף 12 להלן.) הקפאת רוב גמלאות המוסד לתקופה מוגבלת והקטנה זמנית של חלק מהן כבר נתנו את אותותיהן: בשנת 2004 התשלומים ירדו ריאלית ב -2.9% (בשנה הזאת נעשה קיצוץ בקצבאות ילדים). בשנת

2005 עלו התשלומים במקצת (ב – 0.1% ריאלית). בשנת 2006 עלו התשלומים ב - 3.8% ריאלית, בעיקר בגלל

עלייה במספר הזכאים לגמלאות, אך גם שינוי שיטת התשלומים בענף סיעוד והגדלת הקצבאות בענף זו"ש תרמו את

חלקם לעניין. בשנת 2007 חלה עליה נוספת של כ- 3.2% ריאלית בתשלומים, וזאת בעיקר בגלל עלייה במספר זכאים

לגמלאות, והשינויים בענפי סיעוד, נכות כללית ואמהות. בשנת 2008, העלייה הנוספת היתה כ- 1.9% ריאלית. בשנת

2009, העלייה הנוספת היתה כ- 8.1% ריאלית. בשנת 2010, העלייה הנוספת היתה כ- 5.3% ריאלית. בשנת 2011,

העלייה הנוספת היתה כ- 3.1% ריאלית. והשנה, בשנת 2012, העלייה הנוספת היתה כ- 5.7% ריאלית.

11.10.2 ברור שהשינויים בענפים מסוימים משפיעים על **מדדים כלליים של כלל ענפי הביטוח**. התייחסות לכל הענפים

ביחד **מסתירה** את הבעיות הקיימות בענפים ספציפיים. והמצב שמציג הלווח הכללי מדגיש **שהסכסוד הצולב בין הענפים**

הוא גדול מאוד. נדמה לי **שלא** יהיה מתאים להתייחס לסדרה של **מדדים כלליים של כלל ענפי ביטוח**.

- 11.11 **בשורות ו' של הלוחות מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים (מרשימה ג' מגזרים).**
- 11.11.1 בשנת 2011, העודף השוטף זנק בסכומים אבסולוטיים מול נתוני 2010. והסיבה לזינוק פשוטה – גידול מהותי בהשתתפות תקציב המדינה (מול הירידה החדה בשנת 2010).
- 11.11.2 יש לזכור שחלק לא מבוטל של התקבולים הוא ריבית על נכסי המוסד, שצברו (לפחות בעבר) ריבית של כ- 5% לשנה בגלל ההשקעות המיוחדות של כספי המוסד. השנה, בדומה לשנים האחרונות, התקבולים ללא תקבולי ריבית היו נמוכים מהתשלומים.
- 11.11.3 חשוב לציין שהפקדת נכסי המוסד בבנק ישראל יוצרת לגבי המוסד תלות פיננסית חמורה במצבה של קופת המדינה. ברגע שהעודפים השוטפים ייפכו לגירעונות, כמו בשנים האחרונות, יש לממן את הגרעון בתקציב המדינה ממקורות אחרים. וכשנגיע למצב שבשביל לממן את הגמלאות נצטרך "לנגוס" בנכסים (לפדות את האג"חיים המיוחדות) תיווצר בעיה יותר רצינית לאוצר! ההתחייבות של הממשלה לעמוד מאחורי האג"חיים המיוחדות לא תעזור אם לא יהיה מספיק כסף בקופת המדינה לתשלומי אגרות החוב של המוסד!²⁵
- 11.12 **בשורות ז' של הלוחות מוצגים היחסים בין העודף השנתי לתשלומים.**
- 11.12.1 כבר בשנת 2009 הפסיק הגידול בעודף השוטף שהיה בשנים האחרונות לפני 2009 (עקרונית בעקבות השינוי בשיטת עדכוני הגמלאות) והעודף, שבשנת 2009 צנח ל- 12% מהתשלומים, ובשנת 2010 ירד ל- 8% (בעקבות ההקטנה בהשתתפות האוצר), ובשנת 2011 חזר ל- 12%, השנה שוב ירד ל- 8%. יש לזכור שלפני תחילת ההפעלה של התוכנית להבראת המשק, המדד הזה במשך הרבה שנים לא עלה על 10%. יש לציין שהשפעתה החיובית על המאזן של העלייה הגדולה לישראל מתחילת שנות ה- 90 תלך ותעלם בהדרגה מאחר והעלייה הצטמצמה מאוד לאחרונה. (ראו פרוט בענף זו"ש להלן).
- 11.13 **בשורות ח' של הלוחות מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מרשימה ג' מגזרים).**
- 11.13.1 חלק מדמי ביטוח ממומנים על ידי האוצר, לפי שיקולים מקרו-כלכליים, (עידוד המשק). מנקודת המבט של המוסד, אין משמעות לעובדה שחלק מדמי הביטוח ממומנים על ידי האוצר (כל עוד האוצר משלם את חלקו למוסד בזמן). אבל מנקודת מבטו של האוצר, ברור שזאת הוצאה מקופת המדינה. כמו כן, מנקודת מבטם של מבוטחים, אין זה נכון להתעלם מהעובדה שחלק מדמי ביטוח אכן ממומן ע"י האוצר. השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – האוצר השתתף בעבר וישתתף בעתיד במימון הגמלאות. (כדאי לזכור שמשמעות "האוצר" היא = משלמי מיסים, ונטל המס מחולק באופן פרוגרסיבי, משקל יותר גדול על "העשירים"). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.14 **בשורות ט' של הלוחות מוצגים היחסים בין דמי הביטוח לתשלומים אשר מבטאים את מידת העצמאות הפיננסית של המוסד. (ראו נספח מס' II. לדו"ח לשנת 2007).**
- 11.14.1 המדד, שעלה בצורה מתונה בשנים האחרונות, ירד בשנת 2009 ל- 63%, עלה בשנת 2010 ל- 65%, נשאר בשנת 2011 בגובה של כ- 65%, והשנה ירד ל- 62%.
- 11.14.2 גם פה לא מבוטלת ההשפעה החיובית של העלייה הגדולה לארץ בשנות ה- 90, ומאחר והעלייה הזו נעצרה לאחרונה, ההשפעה הזאת תלך ותקטן. היה אפשר לקוות שהשינויים הרציניים אשר הוכנסו לחוק בשנים 2003 ו-2004 (ביטול הצמדת הקצבאות לשכר במשק והגדלת גיל הזכאות לקצבת זקנה) ישמרו על היציבות הכספית של המוסד, אבל שינויים "חד פעמיים" של גידול בקצבאות מעלים ספק גדול לתקווה.
- 11.15 **בשורות י' של הלוחות מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מרשימה ג' מגזרים).**
- 11.16 **בשורות י"א של הלוחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בתשלומים.**
- 11.16.1 הנתון מבטא את הכנסות המוסד מתקצוב המדינה (ללא הרווחים מהריבית המיוחדת וללא השיפוי הנכלל ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.16.2 אחר ירידה של שנת 2010 לגובה של 28% (בעקבות ההקטנה בהשתתפות האוצר בענף ילדים), והעלייה בשנת 2011 לרמה של 32%, (בעקבות הגידול בהשתתפות האוצר בענף ילדים), נשאר המדד בגובה של כ- 31% (ניתן לראות את ההשפעה הגדולה של ענף ילדים על נתוני סה"כ המוסד).
- 11.17 **בשורות י"ב של הלוחות מוצגים תקבולים מריבית (מרשימה ג' מגזרים). (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).**
- 11.18 **בשורות י"ג של הלוחות מוצגים שיעורי "הכיסוי הקופתי".**
- 11.18.1 המדד הזה היה חשוב בעבר, אבל יש לזכור שחשוב להתייחס לשינוי המגמתי במדד ולא רק לערכו האבסולוטי. יש להזכיר שהוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח השונים, (2-1 או 3-6 שנות כיסוי, לענפים השונים), עשתה זאת לפני כ- 25 שנה. מאז חלו שינויים באוכלוסיית המבוטחים ובתנאי החוק.

²⁵ לא ניתן להתעלם מן האפשרות שהיה "הסכמה" (קרי, שינוי) בתנאי ההשקעות (החדשות ו/או הקיימות) לגבי תשלומים מן האוצר.

- שר האוצר הקים וועדה ל" בחינת דרכים לשמירת האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי לטווח הארוך ", ומסקנותיה טרם פורסמו לציבור הכללי. דרישת הקמת וועדה חדשה שתטפל בנושא היתה קיימת מזמן.
- 11.18.2 הקמת וועדה חדשה חשובה היום יותר מתמיד, כי בזמן האחרון גם במינהלה וגם במועצת המוסד לא מקפידים על שמירת הכללים שנקבעו ע"י וועדת כהנא: בחלק גדול של הענפים במשך שנים נמצא שיעור הכיסוי הקופתי מתחת לרמת המינימום שקבעה הוועדה, וההחלטות לגבי סכומי ההעברה לענפים הבעייתיים (ראו סעיף 10) לא מתחשבות בטווח שנות הכיסוי שנקבע ע"י הוועדה אלא מסתפקות בסגירת הגירעונות בלבד.
- 11.18.3 בשנים האחרונות, ישנו עיוות מסוים במדד, בגלל השינוי בהערכת הנכסים לפי שיטת השווי ההוגן. (ראו הגדרת המונחים בסעיף 22). באופן מתמטי, אחר "גידול" בשנת 2009 ו"ירידה" בנכסים בשנת 2010, בשנת 2011 היתה קצת "עליה" (מנקודת מבט חשבונאית), והשנה לא היה שינוי מן השנה הקודמת.
- 11.19 **בשורות י"ד של הלוחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בדמי הביטוח.**
- 11.19.1 הנתון מבטא את מידת ההשתתפות של האוצר (ללא השיפוי ב"דמי הביטוח" וללא הריבית המיוחדת) באחוזים מתקבולי "דמי ביטוח". (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.20 **בשורות ט"ו של הלוחות מוצגת הערכה של השפעת הריבית המיוחדת.**
- 11.20.1 הנתון מהווה ההפרש בין הכנסות מריבית בשנת הדו"ח (שהיתה בעבר בכ- 5% לשנה) לבין האומדן של הכנסות מריבית של כ- 3.5% ("ריבית שוק") על ההשקעות ומבטא את ההערכה של השפעת הריבית המיוחדת של האג"חים המיוחדות. (ברור ששימוש בריבית של כ- 3.5% היא הערכה גסה לטווח ארוך, ולא מייצג את המצב הנוכחי. במצב הנוכחי, יותר מתאים להשתמש בשיעור ריבית של אפס (!) אחוז לשנת הדו"ח, [כפי שהונה בווקטור הריביות], וכתוצאה, ההשפעה היא במקום כ- 2 מיליארד ש"ח, גובה של כ- 6-7 מיליארד ש"ח (!)
- 11.21 **בשורות ט"ז של הלוחות מוצג סה"כ השתתפות המדינה בתשלומים.**
- 11.21.1 הנתון מבטא את מידת השתתפות האוצר (כולל הקצבות האוצר והרווחים מהריבית המיוחדת, אבל לא את השיפוי ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 11.21.2 המדד, אחר ירידה לרמה של 32% בשנת 2010, ועלייה בשנת 2011 לכ- 36%, ירדה השנה לכ- 35%. (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007). (ואם נשתמש בכל ה- 6 מיליארד ש"ח, במקום רק כ- 2 מיליארד ש"ח המוזכר לעיל, הרמה קופץ בחזרה ל- 43%. ז"א הנושא מדגיש את הצורך בשקיפות ובהסבר של המשמעות של הנתונים המדווחים).
- 11.22 **בשורות י"ז ו- י"ח של הלוחות מוצגות ההעברות הבין-ענפיות (מרשימה א'/מגזרים).**
- 11.22.1 כמובן, בסה"כ ענפי המוסד הנתון הוא אפס.
- 11.23 **בשורות י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה.**
- 11.23.1 הנתונים מבטאים את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי, באופן מתמטי.
- 11.23.2 הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המחושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח עבור תשלומים ותקבולים.
- 11.24 סיכום כללי, כמעט לכל ענף, לסוף שנת הדו"ח: המצב בינתיים דורש שיפור. כפי שצוין לעיל, ב-2, המחוקק מבצע שינויים, מהותיים, ואת השפעתם רואים ונראה בעתיד.
- 11.25 כבשנים קודמות, הלוח 0.2012 מרכז את הנתונים של כל הענפים, לפי ענף, עבור שנת הדו"ח.
- 11.26 בשנת 2007, פיתחתי לוח 00.2007, שעקרונות הציג נתונים לפי דמי ביטוח מן הציבור וכלל "שיפוי מן האוצר" ב"השתתפות תקציב המדינה". (ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007). משנת 2008, החלטתי (בינתיים) לא להמשיך את הצגת הלוח. (ובין הסיבות להפסקה: מאור 28ט לדוחות הכספיים של 2008, כבר מתוכנן שיהיו שינויים מהותיים להקצבת האוצר בשנים הבאות, ולכן לא נראה שימושי להסתכל על ההתפתחות של יחסים ולצפות תחזיות מן העבר. [ז"א, יש מניעים זמניים {תקציביים?} בהחלטות]. ברור שאותה סיבה יכולה לשלול הצגת שורות מסוימות בכל הלוחות של דו"ח האקטואר.²⁶)

12. ענף ביטוח זקנה ושארים (ז"ש) (ראו לוח 1)

- 12.1 כבר מתחילת שנות ה-90 נשמרת הציבות במצבו הכספי של הענף. נזכיר שמנקודת מבט של דמי ביטוח ותשלומים, ענף זקנה ושארים הוא הגדול ביותר בין ענפי הביטוח של המוסד. אבל חשיבותו היחסית יורדת! משנת 2002 לשנת הדו"ח, חלק הענף ירד מ- 43.6% ל- 35.3% מכלל הנכסים של המוסד! כמו כן, משנת 1998 לשנת הדו"ח, חלק הענף ירד מ- 64.3% ל- 61.0% מכלל קרנות הביטוח של המוסד! עם זאת, שמירה על מאזנו החיובי של הענף נשארת חשובה מאוד.

²⁶ בינתיים, מסקנות הוועדה ל" בחינת דרכים לשמירת האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי לטווח הארוך" טרם פורסמו לציבור הכללי ולא היתה התפתחות לגבי בחירת מדדים לעקוב.

- 12.1.1 תרומה לא קטנה ליציבות "לכאורה" של המצב בענף הביאה העלייה הגדולה לארץ של תחילת שנות ה-90 כאשר קצבאות של העולים ה"זקנים" מומנו מקופת משרד האוצר והעולים ה"צעירים" שילמו דמי ביטוח לקופת המוסד. ברור שהשפעתה החיובית של עליית שנות ה-90 תלך ותרד עם התרחבות מעגל העולים (אשר כבר התחילה) המצטרפים למקבלי קצבאות לפי חוק המוסד לביטוח לאומי.
- 12.1.2 גם כאן, השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – ישנן אוכלוסיות שלא שילמו "כל החיים".
- 12.1.3 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת עבור העולים האלו, (שלא שילמו מספיק שנים עבור הקצבה שלהם), כמו שהקציב עבור המתחילים בענף זו"ש בתחילת דרכו של המוסד? הבעיה תופיע בעתיד.
- 12.2 בדו"ח לשנת 2006 סקרתי את השינויים בחוק המל"ל אשר הטיבו וייטיבו את מצבו הכספי של ענף זו"ש, ואת השינויים אשר לא הטיבו ולא ייטיבו את מצבו הכספי של ענף זו"ש. (ראו סעיף 12 בדו"ח לשנת 2006).
- 12.3 השנה, המדדים התזרימיים ממשיכים לאותת על בעיה עתידית ביציבות הכלכלית של הענף: עודף התקבולים על התשלומים (כאחוז מן התשלומים) ירד ל-1% מן התשלומים (במקום הגובה של כ-13% של שנת 2008). הגידול בתשלומים המשיך (4.9% ריאלי) – וזה גם בעקבות הגידול בקצבה הבסיסית וגם בגלל הפסקת דחית גיל הפרישה. (ראו הסברים בהמשך).
- 12.4 משרד האוצר משתתף במימון הענף ע"י הקצבת השתתפות המוגדרת כאחוז מדמי ביטוח. בשנים האחרונות, שיעור השתתפות תקציב המדינה היה בסביבות כ-17% מדמי הביטוח. לא ברור למה בשנת 2010 (שהיה כ-18.0%) והשנה (שהיה כ-17.4%) השיעור היה גבוה. ברור שחלוקת סך דמי הביטוח שהתקבלו לענפים השונים משפיעה על התוצאות.²⁷
- 12.5 שיעור הכיסוי הקופתי נשאר ברמה של השנה הקודמת כ-3.6 "שנות כיסוי". אבל יש לזכור שערך יתרת נכסי הענף עכשיו מוגדר לפי השיטה של שווי הוגן.
- 12.6 למרות שאין לשים משקל גדול למדדים המאזניים בגלל הכתוב לעיל, גם הם מצביעים על המשך של בעיות ביציבות הכלכלית של הענף: בהשוואה לשנה הקודמת, "שיעור כיסוי אקטוארי חשבונאי" ירד מ-31% ל-28%. ניתן לראות בסעיף 23.5 להלן שחלק מהירידה הוא בעקבות השינוי ב**נוקטור** הריביות בהערכת הנכסים ובהערכת קרן הביטוח – ההשפעה היא יותר גדולה על הקרן. חלוקת הנכסים והריבית שנתקבלה במשך השנה גם ישפיעו על התוצאות. הגידול הריאלי ביתרת נכסי הענף היה "רק" של 5.0%, מול הגידול הריאלי של 14.6% בקרן הביטוח. התוצאה המתמטית עבור "גירעון אקטוארי חשבונאי" היתה גידול ריאלי של 18.9%.
- בנספח מס' I, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.
- יש להבחין בין השלכת (עלות) שינוי כשמדברים במונחים "תקציביים", לבין השלכת (עלות) שינוי לטווח הארוך, בתוך קרן הביטוח (ההשלכות בקרן הן הרבה יותר מהותיות).
- 12.6.1 לדעתי, אם רוצים להגדיל את הקצבאות בצורה זמנית (לתקופה קצרה) עדיף לעשות את זה בלי לנגוע באחוזים מהשכר הקובע אלא להוסיף לקצבה סכום חד-פעמי אותו "קל יותר" לבטל בעתיד. גם אם יוחלט בעתיד לחזור ולהצמיד קצבאות לשכר, (אפילו באופן חלקי), ההצמדה לא תתחיל אוטומטית מקצבאות שחושבו על יסוד הבסיס ה"בעייתי". ברור שהנושא מורכב וההחלטות הן בידי המחוקק. כדאי לשקול טוב את הצעדים הנועדים ליצור הרגשה של "ביטחון סוציאלי" אצל מקבלי קצבאות, ולא לנהל את המערכת באופן חפוז ולהכניס שינויים רבים וסותרים, (לדוגמא: להבטיח גידול מסוים, ולבא שנה אחר כך ולבטל את הגידול המובטח [פעולה לרעת מקבלי הקצבאות]. ולדוגמא אחרת: להבטיח גידול מסוים, ולבא שנה אחר כך ולהוסיף גידול נוסף, [פעולה לטובת מקבלי הקצבאות], מכיוון שפעולה חפוזת כזאת יכולה לייצור בעיות יותר גדולות למקבלי קצבאות עתידיים [ואף לאלה שמקבלים כעת שכן גם הם מקבלים קצבאות על סמך הפעולות הללו].
- 12.6.2 יש לזכור שבכל האמור לעיל מדובר במונחים ריאליים (או לחילופין, באינפלציה של אפס אחוז). ברור שהמספרים ישתנו במקביל לשינויים במדדי המחירים. בכל שנה עם אינפלציה חיובית יהיה גידול בקצבה הבסיסית בגלל העליה במדד. ואם במקרה בעתיד תהיה דפלציה, תהיה עלייה ריאלי בתשלומים, (בגלל אי-הקטנה של הקצבה הבסיסית [בגלל תנאי הצמדה בחוק]), וירידה נומינלית בנכסי המוסד, (שאכן מוקטנים עם מדד שלילי). כמו כן, יש לזכור שבכל האמור אין התייחסות לאנשים שעדיין לא מקבלים קצבה ויצטרפו אל המערכת לאחר שיוכנסו בה השינויים בהם דובר לעיל. וגם הקרן אינה מתייחסת אליהם.

²⁷ האם היו טעויות בדיווחים או פעולות לא שגרתיות (ולא מוסברות בדוחות) כמו התחשבות עם האוצר עבור נושאים לא ידועים?

12.7 הבאתי בתרשים 2 את הגידול הריאלי בקצבאות זקנה בסיסיות לפי שנות הזכאות במשך השנים משנת 1987 עד שנת הדוח.

מהתרשים רואים בבירור שהיו תנודות חדות בשינויי קצבאות זקנה גם בעבר (למעשה היו תנודות כאלו לאורך כל התקופה), וזה בגלל כללי הצמדת הקצבאות לשכר ולמדד המחירים במשך (שגם תנודותיו במשך התקופה תרמו לתופעה). משנת 1995 עד שנת הדוח, עלו הקצבאות ריאלית והעליה הרב-שנתית הממוצעת עמדה בערך על כ- 1.4%. בדיוק לפני הפעלת תוכנית החרום הכלכלית נרשמה עליה חדה מאוד בקצבאות, ואפשר היה לצפות מראש שלאחר גידול כזה, גם בלי שינויי החוק, עליות הקצבאות יתמתנו, (כמו שהיה בשנים 1989-1992, אחרי הגידולים החדים בשנים 1987-1988). ברור שההקטנה המלאכותית של הקצבאות והקפאתן הזמנית החריפו את התהליך הטבעי הצפוי. אך לדעתי, אין מדובר ב"שחיקה נוראית" של הקצבאות, אותה ציינו כלי התקשורת (ואחרים), כי לא הוגן לדבר על השחיקה בהשוואה לקצבה שבדיוק לפני זה הוקפצה כה משמעותית. יש להסתכל על התהליך ועל הממוצעים המאפיינים אותו. עובדה, שבשנים 2004-2011 נרשמו עליות ריאליות בשיעורי הקצבאות, גם בגלל ביטול של הקטנת הקצבאות שבוצעה בעבר וגם בגלל הגדלת שיעור הקצבה הבסיסית.

למרות שלא היה גידול בשיעור הקצבה הבסיסית בשנת הדו"ח, ניתן לראות בתרשים 2 שאכן היה גידול של כ- 0.9% ריאלי בקצבת זקנה הבסיסית. וההסבר לתופעה הוא שגידול של הסכום הבסיסי הקובע את גובה של כל הקצבאות (המבוססות על הסכום הבסיסי) נקבע לפי הגידול של מדד נובמבר של שנת הדו"ח מול מדד נובמבר של השנה הקודמת, וההשוואה של שינוי קצבה הבסיסית מול השנה הקודמת היא מחושבת ומבוססת (במכוון ונכון) לפי המדד הממוצע השנתי.

חשוב להדגיש שהתופעה משפיעה ככה בכל ענפי הביטוח ולא רק בענף זו"ש²⁸.

12.8 עלי להעיר, שאם הקצבאות יעודכנו רק למדד המחירים והעדכון יהיה רק בתחילת כל שנה, אכן תהיה שחיקה ריאלית בגמלאות במשך כל שנה שיש בה אינפלציה – כפי שהיה בשנת 2008. לכן, הייתי ממליץ להפעיל שיטת הצמדה אחרת, אם התופעה של שחיקה ריאלית אינה רצויה.

12.9 התופעה של שחיקה ריאלית קיימת בכל הגמלאות הכספיות של המוסד. ולכן, במדידת השינוי הריאלי בנתונים התזרימיים (כמו תקבולים ותשלומים) בעקבות השיטה של המדידה, יש הסתה למטה באינדיקטור בגלל עלייה יחסית גדולה במדד לצרכן.

12.10 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תזרים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

12.11 כפי שהוזכר לעיל בסעיף 11.10, שני הגורמים העיקריים המשפיעים על גובה התשלומים הנם: אוכלוסיית מקבלי הקצבאות (וזה מושפעת ממספר הזכאים המצטרפים, ממספר מפסיקי קבלת הגמלאות, מאפיון הזכאות, וכו') וגובה הקצבה המשתלמת.

12.11.1 גובה הקצבה המשתלמת מושפע מגורמים שונים ואין כאן המקום לעיין בפרטי פרטים²⁹. הוזכר תופעה חשובה בסעיף 12.7 לעיל – שיטת קביעת סכום הבסיסי. בשנת 2010 הסתיים השלב הראשון של העלאת גיל הפרישה לגברים מ- 65 ל- 67 ולנשים מ- 60 ל- 62. בחקיקה המקורית, החל מינואר 2012 גיל הפרישה לנשים היה אמור לעלות בהדרגה ל- 64. הכנסת בתיקון חוק מינואר 2012 דחתה את מועד ההעלאה הדרגתית מ- 62 ל- 64 בחמש שנים. השפעת השינוי היתה להקטין את התחייבות הענף בדוחות הכספיים בכ- 0.1%.

12.11.2 בשביל לעיין בהתפתחות של אוכלוסיית מקבלי קצבת זקנה במשך העבר והעתיד הצפוי, ניתן להסתכל בתרשים 9. נדרש עיון לא רק ברמה של סה"כ ענף אלא לפחות לפי מין. התרשים מבהיר מה קרה ויקרה בעתיד הקרוב³⁰, בהנחה שהחוק לא ישתנה. יש כשישה אזורים בתרשים:

12.11.2.1 התקופה לפני הפעלת חוק עקרת בית - היה גידול "רגיל" גם לגברים וגם לנשים (גידול יותר גבוה עבור נשים מגברים).

12.11.2.2 התקופה של הפעלת חוק עקרת בית - שהתחילה בסביבות 1996 – קפיצה של מספר מקבלות וירידה לגידול ה"רגיל" אחר כך.

12.11.2.3 התקופה של דחית גיל פרישה עבור גברים ונשים - שהתחילה בסביבות 2004, והמשיכה כ- 4-5 שנים. היתה ירידה מהגידול ה"רגיל" (גם לגברים וגם לנשים). ובסופו של התקופה, צפוי שתהיה חזרה לגידול ה"רגיל".

12.11.2.4 התקופה של כניסת למקבלי קצבת זקנה של ה-"BABY BOOMERS" – בשביל נשים, התחילה בסביבות 2006 ולכן נכנסה באמצע של התקופה הקודמת, ועבור גברים, בסביבות 2011. היה עליה מהגידול ה"רגיל" וירידה לגידול ה"רגיל" אחר כך.

²⁸ נשאלת השאלה: האם כדאי/רצוי לשקול המשך או שינוי להגדרת שינוי בקביעת הסכום הבסיסי?

²⁹ להזכיר כמה גורמים אחרים: אפיון מקבל הקצבה (גבר/אישה מבוטחת/עקרת בית), תוספת וותק, תוספת תלויים ועוד.

³⁰ מטרת התרשים היא לתת הסבר כללי להתפתחות, ולכן אין לדייק בשנים ספציפיות של התרשים.

12.11.2.5 התקופה של דחית גיל הפרישה עבור נשים, (המתוכנן עבור שנים 2017+) ובסופו של התקופה, צפוי שתהיה חזרה לגידול ה"רגיל".

12.11.2.6 התקופה "היציבה" הצפויה אחר השינויים האלו.

12.11.2.7 כמובן הכול ישתנה עם שינויים בחוק.

13. ענף ביטוח סיעוד (ראו לוח 2)

13.1 לפי סעיף 32 לחוק, מממן משרד האוצר חלק מגמלאות סיעוד (לתושבים שלא מבוטחים לפי חוק בענף ז"ש). עד שנת 2000 כללה קרן הביטוח גם את ההתחייבות כלפי הזכאים הנ"ל. החל משנת 2000 שיטת החשבונאות שונתה:

13.1.1 בפאסיב של המאזן, המוסד מציג את כל התחייבויות הענף (כולל חלק האוצר). באקטיב של המאזן, המוסד מציג את כל "נכסי" הענף, כולל את התחייבויות האוצר כ"נכס" למוסד.

13.1.2 ברשימה א' של הדוחות הכספיים, המוסד מציג את ההתחייבויות רק כלפי הגמלאות הממומנות ע"י המוסד (ואת נכסי המוסד כנגדם). הנני מציג בדו"ח האקטואר את הניתוח בלוח 2 – "רק חלק מל"ל" רק לפי השיטה של הרשימות. (בלוח 0 כלולים נתוניו).

13.2 ניתן לראות מלוח 2 – "רק חלק מל"ל" שענף ביטוח סיעוד אשר נקלע לקשיים כספיים מיום היווסדו, לא מצליח להתרומם בכוחות עצמו. כדי לשפר את מצבו הכספי של הענף בוצעו בהסכמת מועצת המוסד ובאישור השר מספר פעמים העברות כספיים אל הענף מענף ילדים. ההעברות האלו שיפרו את מאזנו הכספי של הענף, אבל השיפורים הנם זמניים בלבד. הגירעון השוטף עולה בהרבה על תקבולי הריבית (במקרה שיש) וגודל בקצב מסחרר. (ראו בדו"ח לשנת 2007 ושנים קודמות). המדדים התזרימיים בלוח 2 מזהירים על הבעיה הכרונית והאקוטית.

13.3 בדוחות לשנת 2006 ו 2007 סקרתי את השינויים בחוק המל"ל אשר הטיבו וייטיבו את מצבו הכספי של ענף סיעוד, ואת השינויים אשר לא הטיבו ולא ייטיבו את מצבו הכספי של ענף סיעוד. (ראו סעיף 13 בדו"ח לשנת 2006 ולשנת 2007).

13.3.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף סיעוד קבל מעל 24.0 מיליארד ש"ח נומינלי, וקרוב ל- 47.1 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. השנה, כמו כבר כמה מהשנים האחרונות, התרוקנה קופת הענף (ללא חלק האוצר כנכס). הקופה נשאר שלילית(!), או רק לסגירת המאזן היתה העברה לאפס את חשבון הענף. מרשימה א'/מגזרים של הדוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 16.6 מיליארד ש"ח. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א'/מגזרים כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא מעל 63.7 מיליארד ש"ח. (הכל רק שאלה של חשבונאות).

במילים פשוטות, אין נכסים קיימים בענף, כל ההעברות מענף ילדים (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר), כבר הלכו.

13.3.2 לסגירת המאזן, הופעל ה"הפתרון הרגיל" של העברת נכסים מענף אחר (ענף הילדים). יש לזכור שהעברה כזאת דורשת את הסכמת המועצה ואישור השר (לפי סעיף 28 של החוק). למרות שאני חוזר על המשפטים הבאים כבר שנים, אני חוזר שוב: בשביל למנוע חזרה של מצב דומה לשנה הבאה, ברור שהמצב דורש נקיטת הצעדים המידיים והמתאימים לטיפול בבעיה. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מהכנסת שינויים בתנאי החוק.

13.4 בחשבון הענף רשום אפס. הוועדה שדנה בנושא של שיעור הכיסוי הקופתי לא יכלה להתייחס לענף סיעוד. (הענף נוסד אחרי שהוועדה סיימה את פעילותה! לכן בכלל לא ברור שהטווח של 3-6 שנים "מתאים" לענף סיעוד שמתפתח וגדל).

13.5 בשנת 2011, העלאת התעריפים ע"י ספקי השירות הוסיפה את תרומתה לגידול בתשלומי השנה, (וצפוי שהעלייה תמשיך בעתיד). (בעבר, בצעתי היוון לפי שיעור ריבית עבור ענף סיעוד בשיעור ריבית שהיה 2% פחות משיעור הריבית של הקרנות של הענפים האחרים.) ובהתאם, בהערכת תשלומי הענף העתידיים לפי שיטת השווי ההוגן, הוספתי 2% גידול ריאלי בגלל הגורם. השנה, בהתאם לאימוץ של חוזר אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון שמספרו 1-3-2013 "דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי התקנון של קרן הפנסיה" עבור לוחות גריעה, אימצתי משם גם את הציפייה לגידול ריאלי בשכר. לכן, הורדתי את הגידול הריאלי ל- 1.2%.

13.6 גם כאן, השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – כל אוכלוסיית מקבלי הקצבאות לא שילמה "כל החיים". (הענף התחיל לגבות דמי ביטוח רק בשנת 1980 ולשלם קצבאות בשנת 1986). אף אחד לא שילם מספיק! אפילו בשיטה התקציבית, הבעיות ברורות.

13.7 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת לקופת הענף בהתחלת דרכו (כפי שעשה בענף ז"ש)?

13.8 הבעיה הקיימת בענף ז"ש לגבי העולים החדשים תופיע בענף סיעוד בפיגור של כ- 15 שנה! ואז, המימון של המצטרפים הסיעודיים ששילמו דמי ביטוח במשך תקופות קצרות בלבד יהיה על המוסד, ולא על האוצר! וגם לגבי המצטרפים הנ"ל, ניתן לשאול למה האוצר לא הקציב סכומים בשבילם, הרי הם בפירוש לא שילמו "כל החיים"?

- 13.9 קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שהיא החלשה והנזקקת ביותר. קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שזה אכזרי לא לטפל בה כראוי. קל מאוד להגדיל את ההטבות למקבלי הקצבה, (או ע"י הגדרתם כנזקקים לקצבה יותר גבוהה בגלל מצבם, ו/או ע"י ביטול מבחן הזכאות מגיל מסוים, ו/או קבלת קצבה בכסף במקום תשלום בעין ו/או ...) וע"י כך להחמיר את המצב הכספי של הענף. אבל לפי כל מה שכתוב לעיל בלתי הגיוני להתייחס לענף סיעוד כענף ביטוחי (אפילו במקצת) בתנאים הקיימים היום. (ראו נספח 1 לדו"ח לשנת 2006 ונספח מס' II לדו"ח לשנת 2007).
- 13.10 בנספח מס' I, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.
- 13.11 המצב דורש שיינקטו צעדים מידיים ומתאימים לטיפול בבעיה. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מהכנסת שינויים בתנאי החוק.
- 13.12 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תזרים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

14. ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3)

- 14.1 כבר תקופה ארוכה תשלומי הענף עולים על התקבולים. עודף התקבולים על התשלומים היה שלילי והווה 38% מהתשלומים. ההידרדרות במצבו הכספי של הענף נמשכת, וקופת הענף (יתרת נכסי הענף) ירדה לאפס.
- 14.2 אינני חוזר על כל הכתוב לגבי הענף בדוחות הקודמים למרות שחלק מזה עדיין רלוונטי, אלא רק מדגיש כמה נקודות:
- 14.2.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף נכות כללית קיבל כ- 21.9 מיליארד ש"ח נומינלי, וקרוב ל- 50.6 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. בחשבון הענף (יתרת נכסי הענף) רשום אפס נכסים כאשר התחייבויותיו מהווים כ- 116 מיליארד ש"ח. מרשימה א'/מגזרים של הדוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 117.2 מיליארד ש"ח. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א'/מגזרים כבר כולל את ההעברות הללו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא קרוב ל- 168 מיליארד ש"ח. (הכל רק שאלה של חשבונאות.) במילים פשוטות, אין נכסים ב"יתרת נכסי הענף". החשבון אינו שלילי כרגע רק בגלל ההעברות מענף ילדים של העבר ולא נשאר כלום מן ההעברות האלו. (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר.)
- 14.3 התשלומים עלו השנה ריאליית ב - 9.7%.
- 14.4 גם כאן, השמעת הטענה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", איננה מוצדקת. ברור שהמבוטחים אשר מקבלים ויקבלו תוספות בקצבה לא שלמו עבור ההטבות הנ"ל. הדור הבא (של משלמי מסים לקופת האוצר ולא "מבוטחי" המוסד) יש להגדיר את הענף יותר כמתקיים מ"תשלומי העברה" ופחות כ"ביטוחי".
- 14.5 שיעור הכיסוי הקופתי (שכבר מסוף שנת 2002 ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת), כצפוי, ירד השנה לאפס שנות כיסוי. השנה, בליט ברירה והמוסד העביר "נכסים" לאפס את החור שנוצר לענף אבל לא נקט צעדים לאפשר תשלומים לשנה הבאה. ברור שמדיניות המוסד צריכה להשתנות. וכאן מדובר בענף השני בגודלו (לפי התחייבויותיו) אחרי ענף זו"ש!
- 14.6 משרד האוצר משתתף במימון הענף ע"י הקצבת השתתפות המוגדרת כאחוז מדמי ביטוח. האחוז לא השתנה בשנים 2009 - 2012 ולכן לא ברור למה היתה עליה בכ-2% בשיעור השתתפות תקציב המדינה ב-2% מדמי הביטוח בשנת 2010 (מ-13.3% בשנים האחרונות ל-15.3% בשנת 2010) והחזרה ל-13.3% בשנת 2011. השנה, בשנת 2012, שוב היתה עלייה לא ברורה ל-13.8%³¹ השנה.
- 14.7 כפי שכבר הוזכר בעבר, גם בענף זה, כמו בענף סיעוד, ישנן קצבאות הממומנות ע"י האוצר. (חוץ מן ההקצבות שהם חלק מדמי ביטוח.) ההתחשבות עם האוצר תמשיך להיות כפי שהייתה, לפי שיטת תזרימי המזומנים.
- 14.8 בעקבות השינויים בבסיסי החישובים עבור יתרת נכסי הענף וקרנות הביטוח במשך השנים האחרונות היו תנודות ריאליות יחסית גדולות בנתונים האלו (יתרת נכסי הענף וקרנות הביטוח) ובנתונים התלויים בהם (גרעון אקטוארי וכיסוי אקטוארי). ולכן, למרות שלא ניתן להגיע למסקנה שיש מגמה לגבי ההתפתחות העתידית, ניתן לסכם שהמצב הנוכחי בעייתי.
- 14.9 הגידול המתמיד והמשמעותי במספר מקבלי קצבאות נכות בשנים האחרונות גורם לשינויים בדפוסי אוכלוסיית הנכים. ולכן, בהתחשב בסעיף 7.2 לעיל, הוכן לוחות הגריעה חדשים בשנת 2011.
- 14.10 בסעיף 24.7.2 בדו"ח לשנת 2007, כתבתי על ההקטנה בהכנסות המוסד מהקצבות אוצר המדינה המקושרות לדמי ביטוח, וההגדלה בהכנסות המוסד לפי סעיף 328 לחוק. (קיטון של כ-100 מיליון ש"ח, מכל דמי ביטוח, והעברתם, על סמך סעיף 328, לענפים מיוחדים.) בשנת 2008, היה גידול חד בהכנסות מ"שונות" ברשימה ב' (וכמו כן ברשימה ג') של

³¹ האם היו טעויות בדיווחים או פעולות לא שגרתיות (ולא מוסברות בדוחות) כמו התחשבות עם האוצר עבור נושאים לא ידועים?

השנה, (לכאורה, חלק גדול [אם לא כולו] של ההעברה נכנס לענף נכות כללית. 100 מיליון ש"ח (או החלק היחסי) היה אחוז לא זניח מן הנתונים התזרימיים והמאזניים – ולכן השפיע על הניתוח של כל האינדיקטורים. בשנת 2009, היה קשה להבין את ההפרשים בין הכנסות לפי רשימה ב' ותקבולים לפי רשימה ג' ממקור "שונות" לפי ענפים – וברור שהסכומים משפיעים על הניתוח של כל האינדיקטורים. עבור שנים 2010 ו-2012, קשה להבין את ההפרשים בין רשימה ב' ורשימה ג'/מגזרים.

14.11 ברור שיש צורך בטיפול כללי לטווח ארוך, ולטווח הקצר! **הרי יתרת הקופה היא אפס!**

14.12 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תזרים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

15. ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4)

15.1 ההידרדרות במצבו הכספי של הענף נמשכת, והירידה הריאלית בנכסים הייתה ב-55%!

15.2 אינני חוזר על כל הכתוב לגבי הענף בדוחות הקודמים למרות שחלק מזה עדיין רלוונטי, אלא רק מדגיש כמה נקודות:
15.2.1 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף נפגעי עבודה קבל מעל 9.3 מיליארד ש"ח נומינלי, וקרוב ל-24.4 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. בחשבון הענף רשום כ-1.1 מיליארד ש"ח כאשר התחייבויותיו מהווים כ-37.5 מיליארד ש"ח. מרשימה א'/מגזרים של הדוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ-37.1 מיליארד ש"ח. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א'/מגזרים כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא כ-61.5 מיליארד ש"ח. (הכל רק שאלה של חשבונאות).
במילים פשוטות, כל נכסי הענף הקיימים, הנם מה שנשאר מן ההעברות מענף ילדים. (ומקור הכספים בענף ילדים גם ברור - השתתפות האוצר).
במילים פשוטות, הענף שמנוהל מכמה אפיונים כביטוחי, כבר מזמן פשט רגל.

15.3 גם המדדים האחרים מצביעים על בעייתיות המצב:

15.3.1 עודף התקבולים על התשלומים שווה ל-31%, ז"א, החוסר בתקבולים לעומת התשלומים מהווה 31% מהתשלומים.
15.3.2 הקפאת הקצבאות וביטול הצמדתן לשכר נתנו את אותותיהם החיוביות לכמה שנים בעבר והתשלומים הריאליים נשאו יציבים לכמה שנים. אבל, כפי שתיארתי בעבר, הדברים האלו היו רק "אמת חלקית" והצגתם מטעה. בשנים 2009 – 2012, התשלומים הריאליים עלו ב-6.0%, ב-3.5%, ב-2.1% וב-7.2% בהתאמה. ההאטה שלכאורה הופיעה בשנה הקודמת נהפכה.
15.3.3 שיעור הכיסוי הקופתי אשר מזמן ירד מתחת לרמת המינימום אשר נקבעה ע"י מועצת המוסד: 3 שנות הוצאה, (שעלה בשנת 2008 ל-1.5 שנות כיסוי, רק בגלל ההעברה של 1.5 מיליארד ש"ח (פלוס ריבית) מענף ילדים), ירד בשנת 2009, ל-1.3 (וזאת למרות השינוי בשיטת הערכת הנכסים לפי השיטה של שווי הוגן), בשנת 2010 ל-1.0, בשנת 2011 ל-0.6, והשנה ל-0.3!

15.3.4 בעקבות השינויים בבסיסי החישובים עבור יתרת נכסי הענף וקרנות הביטוח במשך השנים האחרונות היו תנודות ריאליות יחסית גדולות בנתונים האלו (יתרת נכסי הענף וקרנות הביטוח) ובנתונים התלויים בהם (גרעון אקטוארי וכיסוי אקטוארי). ולכן, למרות שלא ניתן להגיע למסקנה שיש מגמה לגבי ההתפתחות העתידית, ניתן לסכם שהמצב הנוכחי בעייתי.

15.4 בנספח מס' I, ניתן לראות את ההשפעה של שינויים שונים על הגידול בקרן הביטוח של הענף.

15.5 לסיכום – יש מה לעשות בענפי המל"ל ובפרט בענף נפגעי עבודה שמנוהל מכמה אפיונים כביטוח עסקי. יש הרבה מה לעשות, גם בשטחו של המחוקק וגם לא בשטחו של המחוקק (אלא במוסד).

15.6 ראו נספח מס' I בשביל פרספקטיבה אחרת של קרנות הביטוח (ונכסים) של המוסד – הסבר לפי תזרים המזומנים וערכם שבדוחות הכספיים לפי שיטת השווי ההוגן.

15.7 כפי שצוין בבאור 30 לדוחות הכספיים, יהיה גידול בדמי ביטוח במשך 3 שנים הבאות (לפי הערכת מכיני הדוחות, תוספת של כמיליארד ש"ח בשנת 2013, כ-1.9 מיליארד ש"ח בשנת 2014 וכ-2.8 מיליארד ש"ח בשנת 2015) וענף נפגעי עבודה יהנה מחלק גדול של התוספת. ז"א, למרות שהנתונים החשבונאיים אינם מציגים את השיפור המהותי הצפוי, השיפור יבוא בהדרגה. אבל בינתיים, בשנת 2013, אין מספיק כסף בקופה לשלם את התשלומים ולכן לא יהיה מנוס מלטפל בבעיה התזרימית אלא בדרך "הפתרון הרגיל" של העברת נכסים מענף אחר (ענף הילדים).

16. ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5)

16.1 כבר יותר מ-10 שנים תשלומי הענף עולים על התקבולים. העודף השלילי של התקבולים על התשלומים היה השנה בגובה של 45% מהתשלומים.

16.2 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף אמהות קבל קרוב ל- 28.1 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. השנה, כמו כבר במספר שנים מ-2005, התרוקנה קופת הענף, ורק לסגירת המאזן היתה העברה לאפס את חשבון הענף. מרשימה א'/מגזרים של הדוחות הכספיים, הגרעון המצטבר של הענף הוא כ- 0.2 מיליארד ש"ח. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א'/מגזרים כבר כולל את ההעברות האלו כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא מעל 28 מיליארד ש"ח. (הכל רק שאלה של חשבונאות).

16.3 כבר מספר שנים אין כסף בחשבון הענף בלי ההעברות מענף ילדים. אין לדבר על שיעור הכיסוי הקופתי אשר ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת בסוף שנת 2003, (שנת הוצאה אחת). השיעור עומד היום על 0 שנות כיסוי. בשנים האחרונות, היו מקרים שבהם יתרת נכסי הענף הייתה חיובית, אבל רק בגלל העברות מענף ילדים. בלי ההעברות, אין כסף לתשלומים בענף.

16.4 עקב השינויים בחוק, משנת 2007, האוצר משתתף בכ- 160 מיליון ש"ח לשנה במימון הענף. (ראו סעיף 14.3.2.2 של דו"ח שנת 2006, לגבי רישום נכס בעתיד). אבל זה לא מספיק. בשונה מכמה ענפים אחרים (זו"ש, נכות כללית וילדים) ההשתתפות הזאת מן האוצר אינה מוגדרת כאחוז מדמי הביטוח. קצב הגידול בדמי ביטוח צפוי להיות יותר מהעדכון של הסכום של השתתפות מן האוצר, ולכן, בדרך כלל, השתתפות האוצר תרד. כדאי לעיין האם זה "הרצוי".

16.5 לסגירת המאזן, הופעל ה"הפתרון הרגיל" של העברת נכסים מענף אחר (ענף הילדים). יש לזכור שהעברה כזאת דורשת את הסכמת המועצה ואישור השר (לפי סעיף 28 של החוק). בשביל למנוע חזרה של מצב דומה לשנה הבאה, ברור שהמצב דורש נקיטת הצעדים המידיים והמתאימים לטיפול בבעיה. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מהכנסת שינויים בתנאי החוק.

16.6 כפי שמודגש לעיל בסעיף 10 יש לאתר את מקור התשלומים בענף – הרי חשבון הענף התרוקן מזמן !

17. ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6)

17.1 משנות התשעים בוצעו שינויים מרחיקי לכת בזכאויות וגם במקור המימון של הענף. בכל המהפכות מצבו הכספי של הענף עמד איתן. גם אחרי ביצוע העברות הכספיים בשנות התשעים והעשור האחרון מן הענף לענפי הביטוח הנמצאים במצוקה כספית, התאושש מצבו הכספי של הענף במהירות.

17.2 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף ילדים העביר קרוב ל- 191 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית לענפים אחרים של המוסד. מרשימה א'/מגזרים של הדוחות הכספיים, העודף המצטבר של הענף הוא כ- 131 מיליארד ש"ח. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א'/מגזרים כבר כולל את ההעברות האלו כהוצאות לענף. ז"א, העודף המצטבר בלי העברות הוא כ- 322 מיליארד ש"ח, יותר מכל נכסי המוסד. (הכל רק שאלה של חשבונאות).

17.3 למצבו המזהיר של הענף ישנן מספר סיבות, ובהן :

17.3.1 אי-הצמדה של גמלאות הענף לשכר הממוצע במשק (בזכיר שמשנת 2006 בוטלה הצמדה לשכר גם בענפים אחרים),

17.3.2 הגדרת הענף כענף שאין להציג בשבילו קרן הביטוח (ולכן הטווח לשיעור הכיסוי הקופתי המוגדר הוא רק 1-1),

17.3.3 והסיבה העיקרית - השתתפותו של משרד האוצר.

17.4 כאמור לעיל, יש החלטת מינהלה לבחון מחדש את מדיניות המוסד לגבי חישוב הקרנות. להחלטות שיתקבלו בנושא יכולה להיות השפעה לא קטנה על מצבו של הענף. בינתיים, מצב הענף חזק.

17.5 משרד האוצר העביר בעבר מידי שנה לקופת הענף כ- 160% מסכומי דמי ביטוח. בשנים האחרונות אחוז ההשתתפות השתנה לפי שיקולים שונים. אחרי שנת 2010, בה ההשתתפות ירדה לגובה הנמוך של כ- 160%, ב-2011 ו-2012 היתה עליה לגובה השתתפות של מעל 200% מסכומי דמי ביטוח. משרד האוצר משתתף למעשה (דרך הדלת האחורית) במימון של הענפים הגירעוניים של המוסד כאשר מתבצעות העברות כספיות מנכסי הענף לענפים אחרים. דרך ההצגה החשבונאית מכביד את שקיפות ההשתתפות.

17.6 ניתן לראות שלמרות שבסה"כ, דמי ביטוח למוסד עלו ב- 0.7% ריאלי, הייתה עליה ריאלי של 0.3% בדמי ביטוח של ענף ילדים, העלייה הכי נמוכה מכל הענפים (חוץ מזו"ש, עם עלייה של אפס). ברור שההבדלים לפי ענפים הנם תוצאה של חלוקת סה"כ דמי ביטוח לפי ענפים והחשבונאות בקבלת הכספים.

17.7 תשלומי הענף משתנים לפי החלטות הממשלה ויש אי וודאות לגבי ההתפתחות העתידית. השנה, היה גידול ריאלי של 3.1% בתשלומי הענף מול גידול ריאלי של 5.7% בסה"כ תשלומי המוסד.

18. ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7)

18.1 יש אי-וודאות גדולה לגבי שעורי האבטלה בעתיד.

- 18.2 מתרשים 1 ניתן לראות שבמשך השנים ענף אבטלה קבל כ- 57 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית, (כ- 13 מיליארד מענף מילואים והיתר מענף ילדים). גם יתרת נכסי הענף וגם הגרעון המצטבר של הענף (מרשימה א"/מגזרים של הדוחות הכספיים) הנם 0. לפי שיטת החשבונאות, המספר ברשימה א"/מגזרים כבר כולל את ההעברות מענפים אחרים כהכנסות לענף. ז"א, הגרעון המצטבר בלי העברות הוא כ- 57 מיליארד ש"ח. (הכל רק שאלה של חשבונאות).
- 18.3 תשלומי דמי אבטלה עלו השנה ריאלית בכ-11%³². תקבולי דמי הביטוח מהווים רק 24% מהתשלומים. ההעברות הכספיות אל הענף אשר מתבצעות כל שנה ברציפות החל משנת 1999 עוזרות רק לתקופות קצרות. גם לאחר ההעברות במשך שנת הדו"ח חשבון הענף נשאר ריק.
- 18.4 לפי סעיף 28 של החוק, מימון גירעונות הענף יבוא מענף ילדים (בינתיים עד סוף שנת 2014³³, ולא מן האוצר). המשמעות היא: צמצום המקורות לכיסוי גירעונות של הענפים האחרים הנמצאים במצוקה הכספית.
- 18.5 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכוונה לא קבעה שיעור לענף בגלל האופי המיוחד שלו המחייב את צבירת הנכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לכיסוי ההוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ברור שבמקור, לפני השינוי של סעיף 28, כוונת הממשלה הייתה לטפל בענף מנקודת מבט מקרו-כלכלית הדורשת מקורות מימון אחרים של המדינה. חבל שמבטלים השקפות לטווח ארוך ובוחרים פתרונות לטווח הקצר.
- 18.6 השנה, כמו אשתקד, הטיפול החשבונאי חזר ל- 0 ריבית במשך השנה³⁴.

19. ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פש"ר) (ראו לוח 8)

- 19.1 למרות שתשלומי הענף היו גבוהים מתקבוליו בכ- 152 מיליון ש"ח, יתרת נכסי הענף "עלה" לגובה של כ- 593 מיליון ש"ח. כפי שהוסבר בעבר, יש לעיין בדיווחים החשבונאיים של הענף. לפי מדיניות החשבונאית של המוסד, מקטינים את יתרת נכסי הענף הנשארת מפעולות השוטפות בשינוי שבזכאים לגמלא בענף ומציגים את הנשאר כיתרת נכסי הענף לסוף השנה. ניתן לראות בבאור 13 שבדוחות הכספיים שהיתה ירידה של כ- 87 מיליון ש"ח בזכאים לגמלה של הענף, וכתוצאה, היתה "עליה" ביתרת נכסי הענף!
- 19.2 למרות שכבר כמה שנים הערתי שחשוב להבין שכבר הופרשו כמיליארד ש"ח עבור הזכאים לגמלה כנכסים מיועדים, ויתרת נכסי הענף הנשארת, ברשימה א"/מגזרים, הנה מיועדת לעתיד, החשבונאות ברשימות/מגזרים מושכת מידי שנה מעל 50 מיליון ש"ח מהענף, מעבירה אותם לענפים אחרים ומדלדלת את יכולת הענף. השנה, הענף קיבל רק כ- 20 מיליון ש"ח במקום הסכום שמגיע לו. מתחילת שנות ה- 2000 ניתן לראות את הירידה ביתרת נכסי הענף ובהתאם בריבית הנזקפת לענף (מכ- 1.6 מיליארד ש"ח וכ- 80 מיליון ש"ח, בהתאמה, בשנת 1999, לכ- 593 מיליון ש"ח וכ- 20 מיליון ש"ח, בהתאמה, לשנת הדוח, הכול בסכומים נומינליים לשנים המתאימות. לא הוברר איזה סוג נכסים הוקטנו מיתרת נכסי הענף, אבל רק אג"חים קיימות במספרים גדולים כאילו. ולכן, היו "דה פקטו" העברות של סכומי כסף של כ- 0.8 מיליארד ש"ח מענף פש"ר לענפים אחרים, בלי הסכמת המועצה ואישור השר (כפי שנדרש לפי סעיף 28 לחוק). אני משאיר לחשבונאים להחליט האם הפעולות האלו הגן לפי כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים³⁵.
- 19.3 המדדים התזרימיים בלתי יציבים, אבל המגמה ברורה – בעיות בעתיד הקרוב. השנה :
- 19.3.1 התשלומים עלו ריאלית בכ- 12% ,
- 19.3.2 זו כבר השנה העשירית ברציפות שהתשלומים עולים על התקבולים! העודף השלילי של התקבולים על התשלומים היה השנה בגובה של 51% מהתשלומים.
- 19.3.3 דמי ביטוח מכסים רק כ- 43% מן התשלומים השוטפים.
- 19.3.4 דוחות הכספיים, לפי הכללים החשבונאיים המקובלים, אינם מציגים תחזיות/ציפיות לגבי אירועים עתידיים. בהסתכלות באירועי השנים האחרונות (ויש לעיין ככה, בגלל הפיגור הארוך של הענף), יהיו תביעות יותר גדולות בשנים הבאות משתי סיבות: בגלל פשיטות רגל של חברות יחסית גדולות עם יחסית הרבה עובדים, וגם בגלל העלייה שהיתה בשנים האחרונות בסכום המקסימאלי כהטבה למבוטח³⁶. לכן, למרות שבינתיים הסכומים שהופרשו עבור זכאים לגמלה יספיקו, מומלץ לשנות את הדיווחים החשבונאיים של הענף ולא לדלל את קופת הענף.
- 19.4 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכלל לא התייחסה לענף פש"ר. לפי דעתי, הטווח לענף לא צריך להיות 1-2 אלא גבוה ורחב יותר. (גם לענף הזה, כמו לענף אבטלה, יש אופי מיוחד

³² בעיון בסקרים (סקר 237 וסקר 245) שנעשו ע"י מינהל מחקר ותכנון של המוסד, ניתן לראות שבמשך 2012, כל שלושת הגורמים (ז"א, 1. מספר מקבלי דמי אבטלה, 2. גובה דמי אבטלה למקבל ליום כ- % מן השכר הממוצע היומי במשק, ו-3. עומק אבטלה ממוצע כ- % מהתקופה המרבית) המשפיעים על סה"כ תשלומים בענף עלו מערכם בשנת 2011.

³³ ואם נסתמך על ניסיון העבר, ניתן לצפות שהאוצר ישנה את החוק לפי הנדרש בסוף 2014 להמשיך לממן את הגירעון מענף ילדים.

³⁴ מכיוון שבמגזרים אין ריבית לענף, לכאורה, ההעברות לענף, (מענף ילדים), בוצעו מידי חודש בחודש, כנדרש ע"פ החוק.

³⁵ אם הפעולות מוגדרות כמקובלות לפי הכללים המקובלים, לדעתי, יש לשנות את הכללים המקובלים.

³⁶ מגובה של כ- 76 אלף ש"ח לגובה של כ- 110 אלף ש"ח.

המחייב צבירת נכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לצורך הוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ועוד פעם אני חוזר על כך, שלדעתי הגיע הזמן להקים וועדה חדשה שתדון בעניין).

19.5 ראו הסברים נוספים בסעיף 19 בדו"ח לשנת 2004. ראו נספח מס' II לדו"ח לשנת 2007 לגבי הפרדה בין דמי ביטוח שנגבו ובין שיפוי האוצר, וחלוקת ריבית לפי ענפים.

20. חשבון מימון הענקות מטעמי צדק ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שרות מילואים

20.1 חשבון מימון הענקות מטעמי צדק הוא יחסית קטן מאוד.

20.1.1 יתרת נכסי הענף לסוף השנה היתה אפס. אפילו עם ההעברה החשבונאית מענף ילדים לאפס את היתרה השלילית, אין כסף בקופה אפילו בתחילת השנה, ושוב תדרוש פעולה לממן התשלומים (קרי העברה או גידול תקבולים).

20.2 בענף ביטוח תאונות, אפילו העברת חלק מיתרת נכסי הענף בסוף שנת 97' לא גרמה בעיות לענף, מכיוון שתשלומיו קטנים יחסית לתקבולים. צפוי המשך התהליך של התעצמותו הכלכלית של הענף.

20.2.1 ניתן לראות בלוח 0.2012 שיש תקבולים של כ- 303 מיליון ₪ ותשלומים של כ- 26 מיליון ₪. נצברו בענף כ- 5.4 מיליארד ₪ ואין תחזית שהתהליך ישתנה בעתיד. ניתן להציע:

20.2.1.1 להעביר סכומים רציניים (כפי שנעשה בעבר) לענפים אחרים,

20.2.1.2 לצרף את הענף להיות תת-ענף/חלק מענף נכות כללית, (בדומה לתת-ענף של דמי פגיעה בענף של נכות נפגעי עבודה).

20.3 ענף שרות מילואים הפסיק לפעול כענף של המוסד בשנת 1999.

20.4 אין לוחות נפרדים עבור הענפים הללו בדו"ח. הנתונים כלולים בסה"כ של כל הענפים.

21. סיכום – לענפי ביטוח של המוסד

21.1 טרם שמעתי את הטענה מפי "העשירים" ששילמו דמי ביטוח לפי אחוזים משכרם היחסית הגבוה, "שילמתי יותר מדי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי לקבל יותר". וגם אם תושמע טענה שכזאת היא תהיינה בלתי מוצדקת – בהנחה שאכן קיים סבסוד צולב, שבו העשיר משלם יותר, ומי שפחות עשיר משלם פחות. העודף שהאחד משלם מכסה את הגרעון בתשלומיו של השני. ובלי ההנחה הזאת, הרי פני ענפי ביטוח של המוסד ישתנו בהרבה - אפשר ללכת בדרך של קרנות הפנסיה הוותיקות או בדרך של ביטוח חובה לרכב... (אבל סבסוד צולב הוא המבנה של ענפי ביטוח של המוסד כיום – נתינת שירות שווה לכולם ותשלום כמו מס ללא קשר להחזרים עתידיים).

21.2 גם בדוחות הקודמים וגם בדו"ח הנוכחי השתדלתי להדגיש שני נושאים עיקריים: בביטוח הסוציאלי של מדינת ישראל חייבת להיות שקיפות בדיווחים וערבות חברתית בין כל תושבי המדינה (בלי להבדיל בין "מבוטחי" המוסד ולא "מבוטחים").

בתקופה האחרונה של כמה שנים, יש החלטות שהתקבלו על ידי המחוקק שעשויות לשפר את מצבו הכספי של ענפי ביטוח של המוסד, אבל גם יש החלטות מסוג אחר, להרעת מצבו הכספי של הענפים האלו. נחכה ונראה. לדעתי, יש עוד שינויים להכניס.

21.3 תקוותי ואמונתי שכל באי עולם יכירו (כפי שהיה בעבר), ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

(* = ראו סעיף 4.2)

22. הגדרת מונחים

22.1 גירעון אקטוארי *

מוגדר, באופן מתמטי, כ"קרן הביטוח" בניכוי "יתרת נכסי הענף", שני הגורמים לפי הגדרתם המצומצמת. במילים "פשוטות":

המדד מייצג את סכום הכסף שחסר בחשבון הענף כשהערך המהוון של תשלומים (לפי הנחות התחזית, רק לזכאים לקבל קצבאות בסוף שנת דו"ח [שיחיו/ימותו וכו' לפי הנחות התחזית]) הוא יותר גדול מן הערך המהוון של ההכנסות מן הנכסים הקיימים (שיקבלו עליהם תשואה לפי הנחות התחזית) וההערכות נעשו לפי שיטה חשבונאית מסוימת. ברור שהמדד הוא מסוג המדדים ה"מאזניים" ומיועד לתת תשובה לשאלה "כמה אני שווה". יש גם הגדרות אחרות למונח המשנות את משמעותו, (לא נתעמק עכשיו בעניין, נשאר את זה לעתיד). למונח שהגדרתי כאן הייתי קורא לא "גירעון אקטוארי" אלא "גירעון אקטוארי חשבונאי".

22.2 דמי ביטוח

דמי ביטוח לפי החוק, כולל שיפוי האוצר לפי סעיף 32(ג) של החוק.

22.3 החוק

חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה – 1995.

22.4 התחייבות *

הנתון יוצג כ"התחייבות" בדוחות הכספיים. ז"א, התייחסותו של הגוף המדווח אל הנושא היא כאל "התחייבות" (יש משמעות מוגדרת למילה במילון של ראיית חשבון) ולא רק כאל מונח אחר שאינו "התחייבות", ו"התחייבות" מוכרת בעת דיווח.

22.5 זכאים לגמלה

ההתחייבויות המתייחסות להוצאה בגין שנת הדו"ח או בגין השנים שקדמו לשנת הדו"ח וטרם שולמו למבוטחים (ואפילו לאלו שטרם הגישו תביעה למוסד). ההתחייבויות הנ"ל מהוות למעשה חוב למבוטחים שנוצר בתאריך הגשת הדו"ח.

22.6 יתרת נכסי הענף *

הנכסים שניתן להתייחס אליהם כמיועדים לתשלומים שתאריך ביצועם אחרי סוף שנת הדו"ח ושאינם נכללים בנכסים מיועדים אחרים והערכת הנכסים נעשה לפי שיטה חשבונאית מסוימת.

22.7 שיעור כיסוי אקטוארי *

מוגדר, באופן מתמטי, כיחס בין "יתרת נכסי הענף" ל"קרן הביטוח". במילים "פשוטות", חלק של קרן הביטוח שיש עליו כיסוי נכסים לפי שיטה חשבונאית מסוימת. המדד מתייחס רק להתחייבות עבור תשלומים עתידיים ולא לוקח בחשבון את החובות עבור העבר. למונח שהגדרתי כאן הייתי קורא לא "שיעור כיסוי אקטוארי" אלא "שיעור כיסוי אקטוארי חשבונאי".

22.8 סבסוד צולב

שיתוף בין הקבוצות השונות כשקבוצה אחת תורמת יותר מנקודת מבט מסוימת והקבוצה האחרת תורמת יותר מנקודת מבט אחרת. נקודות המבט יכולות להיות שונות והתרומות אינן בהכרח שוות.

22.9 קרנות ביטוח *

אומדני התחייבויות עבור תשלומים עתידיים מסוף שנת הדו"ח (ולא עבור זכאים בגין גמלאות עד סוף שנת הדו"ח) של ענפי הביטוח בסוף שנת הכספים כלפי אלו מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות, בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה. הערכת ההתחייבויות נעשתה לפי שיטה חשבונאית מסוימת.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה" בענפי ביטוח זקנה ושאיירים (זו"ש להלן), נכות כללית, סיעוד ונפגעי עבודה. בגלל מורכבות הנושא מומלץ לקרוא את הסברים והבהרות מעמיקים יותר בנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000.

22.10 רשימות לפי ענפים

הנתונים המפרטים מידע לפי ענפי הביטוח, מפורסמים במאזן ודין חשבון כספי של המוסד. הנם בלתי מבוקרים, משנת 1999 עד שנת הדו"ח.

22.11 שיעור כיסוי קופתי *

היחס בין יתרת נכסי הענף בסוף השנה לסה"כ תשלומי הענף במשך שנת הדו"ח, בהתחשב בעליית מדד המחירים לצרכן במשך השנה. באופן מתמטי, (אבל לא בהכרח באופן ראייתי), שיעור זה מבטא את היקף נכסי הענף בסוף כל שנה ביחידות הוצאה של אותה שנה ובמחירים קבועים.

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2012
נספחים

23. נספח מס' I. הערות לגבי השינויים המוזכרים לעיל – ועוד

- 23.1 גם השנה, כמו בשנים האחרונות, הדוחות הכספיים אינם מתייחסים באופן מפורש למשבר הכלכלי (לא העולמי ולא המקומי). (ומהניתוח של הדוחות של 2007 - 2012, לא אפשרי לנבא את חומרת המשבר). אבל משנת 2009, בעקבות השינוי במדיניות המוסד לגבי הכללים החשבונאיים לפיהם המוסד מכין את ההתחייבויות (לפי שיטת שווי הוגן – עם ווקטור ריביות בהיוונים), יש הכרה של המשבר באופן עקיף (דרך ווקטור הריביות). השנה, ניתן לראות את השינוי המהותי במאזן המוסד בגלל ווקטור הריביות.
- 23.2 מידי שנה, בכל דוחות האקטואר, חזרתי והמלצתי "לעייין פעם נוספת גם בהסברים לדו"ח של שנת 2000 (ובדוחות שבאו אחריו)". משנת 2009 הוספתי כמה תרשימים לעזור בהבנת השינויים המהותיים במאזן המוסד – בקרנות הביטוח (ההתחייבויות) ובאג"ח (הנכסים), בעקבות השינויים בווקטור ריביות של שיטת שווי הוגן. גם השנה יש תרשימים דומים (עם שינויים מסוימים).
- 23.3 תרשים 4 מציג את התשלומים העתידיים אחרי שנת הדו"ח, עבור האוכלוסייה הנכללת בקרנות הביטוח, במונחים מדווחים לסוף שנת 2009, עבור ארבעת הענפים עם קרנות ביטוח, בנפרד עבור כל ענף. התרשים גם מציג את התשלומים העתידיים לסוף שנות 2010 - 2012, במונחים מדווחים, עבור ארבעת הענפים בחד. מידי שנה הודגש בדוחות הכספיים שההתחייבויות האלו חושבו עבור הדוחות האלו לפי כללים חשבונאיים מקובלים - (ראו סעיף 22.9) - כלפי אלו מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות, בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה. ניתן לראות בתרשים:
- 23.3.1 בהתאם להגדרת האוכלוסייה, לפי הנתונים לסוף 2009, תהיה ירידה בתשלומים. אבל מכיוון שהיו שינויים לתחזית של סוף שנת 2009, והגורם העיקרי היה המצטרפים החדשים במשך 2010 - 2012 לאוכלוסייה של מקבלי קצבאות בסוף השנה הקודמת, כפי שמוצג בתרשים, התחזית לתשלומים עתידיים בסוף 2010 - 2012 הנה מעל התחזית לסוף השנה הקודמת. וככה ימשיך בעתיד, עם קבוצה חדשה של מצטרפים לאוכלוסיית מקבלי קצבאות, כל שנה עתידית.
- 23.3.2 תחזית תקופת התשלומים עבור ענף סיעוד, עבור האוכלוסייה הקיימת לסוף שנת הדו"ח, היא יחסית קצרה – בהתאם לתוחלת החיים הקצרה של מקבלי הקצבאות, (הרי הם זקנים מאוד).
- 23.3.3 הענפים עם תחזית של תשלומים לתקופה ארוכה הנם נפגעי עבודה וזו"ש – יש נכים צעירים בענף נפגעי עבודה, ושארירים יחסית צעירים בענף זו"ש.
- 23.3.4 תקופת התשלום עבור האוכלוסייה הקיימת לסוף שנת הדוח בענף נכות כללית היא באמצע – נכי הענף עוברים לענף זו"ש כשיגיעו לגיל פרישה.
- 23.3.5 התרשים אינו מייצג את הערך המהוון של התזרים, את קרנות הביטוח במאזן.
- 23.4 תרשים 5 מציג את התשלומים העתידיים לארבעת הענפים עבור האוכלוסייה הקיימת לסוף שנת הדו"ח, והערכה לתקבולים העתידיים אחרי שנת הדו"ח עבור האג"ח (הקיימות בסוף שנת הדו"ח, במונחים ריאליים. ניתן לראות בתרשים:
- 23.4.1 התשלומים יהיו הרבה מעבר לתקבולים מהנכסים, מיד בשנה הראשונה. ואפילו כשנקבל מימון אחר לכסות את החוסר, (לדוגמא, מדמי ביטוח עתידיים), אחרי 20 שנה, בכלל לא יהיו נכסים (מקוריים).
- 23.4.2 בתקבולים, המוסד יקבל כסף גם עבור פירעונות וגם עבור הריבית המובטחת, הכול לפי תנאי ההשקעות של כל אג"ח בנפרד.
- 23.4.3 כל שנה יהיו פירעונות של השקעות העבר, ולכן תקבולי הריבית ירדו.
- 23.4.4 ברור שיהיו תקבולים ממקורות אחרים (דמי ביטוח והשתתפות האוצר והשקעות חדשות) ותשלומים לסוגיהם וכולם ישפיעו על תזרים הנטו של המוסד (ויכתבו האם יהיו עודפי מזומנים להשקיע באג"ח חדשות או לא).
- 23.4.5 ברור שבפועל, התשלומים והתקבולים, לא יהיו כמו בתרשים.
- 23.4.6 התרשים אינו מייצג את הערך המהוון של התזרים, האג"ח במאזן.

23.5 השינוי המהותי שהשפיע על מאזן המוסד בשנים האחרונות, הוא תוצאה של השיטה החשבונאית הממשלתית – הערכת התחייבויות וחלק מהנכסים לפי שווי הוגן. תרשים 6 מייצג את הווקטורים השונים לפי שנים לפירעון של אג"ח הממשלה לסוף שנות 2008 – 2012. "ווקטורי הריביות" שהתקבלו ממושרד האוצר, מאפשרים היוון של התזרימים העתידיים, גם של תשלומים וגם של תקבולים. ניתן לראות בתרשים:

23.5.1 ווקטור הריביות לסוף 2009, מציג ציפייה לתקופה קצרה עם שיעורי ריביות הרבה יותר נמוכות מהווקטור לסוף שנת 2008. והמשמעות ברורה – היוון לפי ווקטור של 2009 ייתן ערך מהוון יותר גבוה מהוון לפי ווקטור של 2008.

23.5.2 הנני מסכם את הערכת ההתחייבויות והאג"חים לסוף 2012, במיליארדי ₪ והשפעת שינוי של היוון הנתונים האלו, לאותו תאריך, לפי ריביות שונות ב-%. ניתן לראות ששיעור הריביות משפיע באופן מהותי על תוצאות החישובים. כמה דוגמאות:

23.5.2.1 היוון זו"ש לפי 5% קבוע, היה מקטין הערך ל- $265.7 * (1 - 0.249) = 199.5$ מיליארד ₪.

23.5.2.2 "היוון" זו"ש לפי 0% ריבית, זו"א התזרים בלי היוון, היה מגדיל את הערך ל- $265.7 * (1 + 0.181) = 313.8$ מיליארד ₪.

התחייבות או נכס	ערך במאזן ³⁷	ווקטור 2011 ³⁸	ווקטור 2010 ³⁹	ווקטור 2010+2 ⁴⁰	לפי 5.0% ⁴¹	לפי 0.0% ⁴²
זו"ש	265.7	-6.4%	-6.7%	-11.5%	-24.9%	18.1%
נכות כללית (ברוטו)	116.3	-6.3%	-6.8%	-11.5%	-25.2%	21.9%
נפגעי עבודה	37.5	-7.1%	-7.8%	-12.7%	-28.0%	30.6%
סיעוד (ברוטו)	20.4	-3.3%	-2.9%	-6.4%	-14.5%	3.0%
אג"חים ⁴³	210.6	-5.5%	-5.4%	-10.0%	---	8.2%

23.5.3 יש להוון את התזרים העתידי לפי ווקטור ריביות המייצג את הציפיות העתידיות של המצפה. בדומה לשנה הקודמת גם השנה, מינהלת המוסד החליטה לאמץ את נקודת המבט שבדוחות הכספיים של המדינה, גם עבור התשלומים וגם עבור התקבולים.

23.5.4 מכל השינויים במשך השנים האחרונות, לדעתי, ניתן לסכם:

23.5.4.1 מוצהר שהמוסד מתכוון לאמץ כללים חשבונאים ממשלתיים מקובלים ומתאימים.

23.5.4.2 בנוסף, המוסד מאמץ לא רק את הכללים האלו אלא גם את נקודת המבט בדוחות הממשלה – ובפרט לגבי שימוש להיוונים בווקטור ריביות שנלקח על ידי הממשלה בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים של המדינה.

23.5.4.3 הקפיצות במספרים (של הערכים המהוונים של ההתחייבויות והנכסים) דורשים הסברים חדשים למדדים המשתמשים בהם, או לחילופין, פיתוח של מדדים חדשים.

23.5.4.4 חשוב לחשוב ולהתייחס למוסד, לא כגוף עצמאי, אלא כחלק מהממשלה. זו"א, יותר מתאים להתייחס לנתונים לגבי המוסד בדוחות הכספיים של המדינה (בהנחה שאכן הנם מוכנים לפי הכללים המתאימים) ולא לפי ההצגה שבדוחות הכספיים של המוסד, ששם יש רק מבט מוגבל וחלקי ממערכת הרווחה של המדינה. באור 1ב' בדוחות הכספיים⁴⁴ מחזק את ההתייחסות.

³⁷ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2012

³⁸ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2011. זו"א, זה השינוי בפרספקטיבה מהתחזית של סוף 2012, לו היינו משתמשים בווקטור מסוף 2011.

³⁹ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2010. זו"א, זה השינוי בפרספקטיבה מהתחזית של סוף 2012, לו היינו משתמשים בווקטור מסוף 2010.

⁴⁰ לפי ווקטור ריביות לסוף שנת 2010 עם השמטת השנתיים הראשונות. זו"א, זה השינוי בפרספקטיבה מהתחזית של סוף 2012, לו היינו משתמשים בווקטור מסוף 2010 עם השמטת שנתיים הראשונות. זו"א, לו היינו משתמשים בווקטור הריביות שציפינו עבור שנים 2013 ולהלן כפי שציפינו בסוף שנת 2010.

⁴¹ לפי ריבית אחידה של 5.0%. זו"א, זה השינוי בפרספקטיבה מתחזית של סוף 2012, לו היינו משתמשים בתחזית של החישוב בדוחות המוסד של השנים לפני 2008 (שהיא שווה ל- "ווקטור" של 5% קבוע).

⁴² לפי ריבית אחידה של 0.0%, זו"א, זה התזרים בלי היוון של ריביות.

⁴³ גם הערך לפי שווי הוגן (210.6 מיליארד ₪) וגם הערך המותאם (שהוא ההיוון של כל אג"ח בנפרד, לפי שיעור הריבית של האג"ח, ששווה ל- 169.2 מיליארד ₪) נלקחו מבאור 9 בדוחות הכספיים. האחוזים, הנם אומדנים להשפעת השינוי בווקטורים שונים.

⁴⁴ לפי הבאור: להערכת הנהלת המוסד, ממשלת ישראל תעמיד למוסד את האמצעים הדרושים, ככל שיידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו.

23.6 כדאי להתעמק במשמעות של ווקטורי הריביות שמופעים בתרשים 6. הווקטור בתרשים 6 מייצג את התשואה הפנימית של אג"ח הממשלה לפי שנים לפירעון עבור כל התקופה של האג"ח. מבוסס על אותו ווקטור, ניתן לחשב את הריבית העתידית לכל שנה עתידית בנפרד, ולהשתמש באותה ריבית להוון את התזרים העתידי. הטבלה להלן מפרטת את הריבית העתידית לכל שנה קלנדארית לפי הווקטורים לסוף 2010 – 2012, ותרשים 7 ממשיך את הטבלה לעתיד הרחוק. לדוגמא, לסוף שנת 2010, הציפיה של המצפה היתה ש-

שנה קלנדארית	לפי ווקטור לסוף שנת 2010	לפי ווקטור לסוף שנת 2011	לפי ווקטור לסוף שנת 2012	הפרש בין תחזית לסוף 2010 ולסוף 2012
2011	-0.14%	-	-	-
2012	0.52%	0.91%	-	-
2013	1.28%	0.58%	-0.15%	1.44%
2014	1.96%	0.74%	-0.22%	2.18%
2015	2.49%	1.31%	-0.02%	2.51%
2016	2.87%	2.38%	0.53%	2.35%
2017	3.14%	2.99%	1.41%	1.74%
2018	3.33%	3.14%	1.95%	1.38%
2019	3.45%	3.30%	2.16%	1.29%
2020	3.53%	3.45%	2.37%	1.17%
2021	3.58%	3.60%	2.57%	1.01%
...

23.6.1 בשנה הראשונה של התחזית לסוף שנת 2010 (בשנת 2011), הריבית תהיה 0.14% לשנה.

23.6.2 בשנה השנייה של אותה תחזית, (בשנת 2012), הריבית תהיה 0.52% לשנה.

23.6.3 ובשנה השלישית (בשנת 2013), הריבית תהיה 1.28% לשנה, וכו'.

23.7 ניתן לעיין בשינויים שהיו בווקטורים מסוף שנת 2010.

23.7.1 לפי הווקטור של סוף 2010 הציפייה לריבית עתידית במשך 2011 היתה שלילית, 0.14% - והיה אמור להיות שיפור בשנת- 2012 לריבית עתידית של כ- 0.52%, בשנת 2013 לריבית עתידית של כ- 1.28% ובשנת 2014 לריבית עתידית של כ- 1.96% וכו'. אבל לפי הווקטור לסוף 2012, הציפיות השתנו - לשנת 2013, הריבית העתידית תהיה שלילית, -0.15%, ולשנת 2014, הריבית העתידית תהיה -0.22% וכו'! לו היינו מסתכלים בסוף שנת הדו"ח, בסוף שנת 2012, על ההתחייבויות של הענפים זו"ש, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד, לא לפי ווקטור של סוף שנת 2012, אלא לפי ציפיות של הווקטור בסוף שנת 2010 עבור השנים העתידיות אחרי 2012, ההתחייבות היתה יורדת בגלל שימוש של ווקטור לסוף 2010 במקום הווקטור של סוף 2012.

23.7.2 מוצגים חישובים לפי ריבית של 0% לטווח ארוך בטבלה לעיל. למרות שהאפשרות קיימת (ויש מדינה עם כלכלה "חזקה" בעולם במצב דומה כבר שנים) תקוותינו שלא תתממש בפועל כאן.

23.8 יש השלכות לא קטנות להצגת ההיוונים לפי שווי הוגן: גם בדוחות הכספיים של המוסד וגם בדוחות הכספיים של המדינה.

23.8.1 בדוחות הכספיים של המוסד, לו היינו ממשיכים את הציפיות של השנים לפני 2008, (היוון לפי 5%), היינו רואים מספרים קטנים בכ- 28% - 15% עבור הקרנות וסכום של כ- 169 מיליארד ש"ח עבור האג"ח. ברור שהגרעון החשבונאי המתמטי היה משתנה.

23.8.2 בדוחות הכספיים של המדינה, אם גם הם היו מוכנים לפי השיטה שבדוחות המוסד של השנה⁴⁵, יהיה גידול מהותי בחובות הממשלה באג"ח למוסד. הרי נכס של המוסד הוא חוב לממשלה⁴⁶. כמו כן, יהיה גידול בחובות המדינה (בדוחות המאחדים את המוסד) לגבי ההתחייבויות של המוסד. הכול שאלה של הכללים (החשבונאים) (הממשלתיים)

⁴⁵ למרות שהמוסד קיבל מכתב מן החשבונאי הראשי של משרד האוצר ש"מדידת התחייבויות והשקעות באג"ח של המוסד על אותו בסיס, [לפי השיטה של שווי הוגן], יביא ל"הקבלה חשבונאית" נאותה... וההצגה החשבונאית כאמור עולה בקנה אחד עם הוראות התקינה החשבונאית הבינלאומית...", בדוחות של המדינה לסוף 2010-2012 מוצגות האג"ח לפי ערך מתואם ולא לפי השיטה של שווי הוגן! נשאלת השאלה: למה!
⁴⁶ ובאותו הגיון, יהיה גידול מהותי גם עבור אג"ח אחרות - עבור חברות הביטוח, קרנות הפנסיה וכו'.

(המקובלים). אני משאיר לחשבונאים להחליט איזה כללים חשבונאים ממשלתיים מקובלים ומתאימים שייכים למוסד ולמדינה.⁴⁷

23.9 ואם כבר מזכירים את דוחות המדינה, כדאי להזכיר איך הם יראו לו היו מוצגים ההתחייבויות העתידיות של ענפי רווחה שאינם בתוך המוסד (כמו, ניידות, השלמת/הבטחת הכנסה...) ואם תהיה העברה של אחריות טיפול של ענפי (או חלק מענפי) המוסד למשרד אחר (כמו בריאות) עבור ענפים כמו סיעוד, אימהות, נכות כללית, נפגעי עבודה... הכול שאלה של הכללים (החשבונאים) (המקובלים) (הממשלתיים).

23.10 בדרך כלל, אינני מתייחס לרשימה ב' מגזרים בדוחות הכספיים, אבל כבר כמה שנים, בגלל השינוי בשיטה חשוב להעיר הערה. יש הבדל גדול בין "ריבית" ברשימה ב' מגזרים (להכנסות) וברשימה ג' מגזרים (לתקבולים). ברשימה ג' (שמשם לקחתי את הנתונים בניתוחים שבדוחות האקטואר) מוגדרת המילה "ריבית" לפי תנאי ההשקעה המקורית כשיעור ריבית ריאלית על הסכום הנשאר באג"ח. ברשימה ב', ההכנסה מ"ריבית" לכאורה כוללת גם "רווחי הון" – התוצאה של היוון של תשלומים עתידיים (גם של פירעונות וגם של סכומי ריבית מובטחות). ז"א, כל ההפרשים העתידיים בין הריבית המובטחת לבין הריבית בווקטור ריביות נכנסים בסעיף "ריבית". ובמקרה של שינויים בווקטור ריביות, השינויים בערך המהוון יכנסו בסעיף "ריבית" בהתאמה. לדעתי, כדאי לחשוב על הצגה (חשבונאית) אחרת בשביל הבנת השינויים הצפויים.

23.11 מכיוון שהכללת המגזרים בדוחות המבוקרים היא חדשה, ברצוני להעיר שעקרונות, הנם המשך של הגישה של הרשימות (וטרם מטפלים בבעיות שהזכרתי בעבר).⁴⁸

23.12 במכוון, אינני מחשב את "הגירעון האקטוארי החשבונאי" (ראו הגדרת מונחים סעיף 22). הרי החישוב הוא תוצאה מתמטית, ולמוסד, צפוי שיהיה גרעון לפי ההגדרות החשבונאיות. לדעתי, יותר משמעותי להסתכל על ההתחייבויות והנכסים (לפי תזרימים ו/או ערכים מהוונים) ולא על ה"גרעון המתמטי האבסולוטי".

23.13 כמתואר לעיל בסעיף 6, המנהלה מתכוונת לבדוק את התאמת הכללים החשבונאים המקובלים ומתאימים בעתיד (הלא-ידוע). בשביל לקבל המחשה לאפשרות של שינוי מאוד מהותי בהכנת ה"מאזן" החשבונאי של המוסד (עבור האוכלוסייה הפתוחה העתידית של המדינה), אפשרות אחת היא לכלול ב"התחייבויות" לא רק את קרנות הביטוח עבור מקבלי קצבאות קיימים, אלא גם את "הקרנות" עבור מקבלי קצבאות עתידיים. כמו כן, בשביל אותו "מאזן אפשרי", נדרש לכלול ב"נכסים" את התקבולים העתידיים (לסוגיהם – דמי ביטוח, השתתפות האוצר, מהשקעות המוסד וכו'). הנני מצרף תרשים 8. מדוח האקטואר המלא (לסוף שנת 2010) שיצא כעת.⁴⁹

ניתן לראות שיש הרבה יותר תשלומים עתידיים, שאינם מופיעים היום בדוחות הכספיים. כמו כן, הסכומים של התקבולים גם מאוד מהותיים. הגישה של הגדרת העודף/הגירעון כהפרש בין ה"התחייבויות" וה"נכסים", (או כתזרימים או כערכים מהוונים) כפי המדיניות של הכללים החשבונאים של היום, תיתן מספרים מאוד מהותיים.

ברור שיהיה צורך לפתח כללים חדשים שיתנו מידע שימושי למשתמשי הדוחות.

די ברור מהתרשים שמערכת הרווחה בטיפולו של המוסד דורשת שינויים להתמודד עם ההתפתחויות העתידיות.

⁴⁷ לדעתי, יש להתנהג בעקביות גם עבור קצבאות וגם עבור ריבית ופירעונות אג"חים שיהיו על המדינה לשלם – ז"א, אם הוחלט להשתמש בשיטה של שווי הוגן, אז יש להשתמש אותה שיטה לשני סוגי התשלומים.

⁴⁸ ובנוסף, ברשימות של דוחות קודמים, היו "חובות אבודים" ברשימה ב' של הדוחות שטיפלה ב"הוצאות". לא היו "חובות אבודים" ברשימה ג', שטיפלה ב"תשלומים". עכשיו, לא ברור מה המשמעות החשבונאית של חובות אבודים ב"תשלומים" הנמצאים במגזרים של הדוחות המבוקרים. ⁴⁹ הנתונים במונחים ריאליים לסוף שנת 2010, ומייצגים תחזית המתואר בדוח האקטואר המלא.

המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2012

24. זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן)

- 24.1 בעבר (עד וכולל שנת 1999), אגף החשב הכללי של משרד האוצר (האוצר להלן) עשה את החישובים ("פרו בנו ובלי שום אחריות") עבור המוסד. מדיניות המוסד הייתה לכלול את המספר שסופק ע"י האוצר (בלי בדיקות ושינויים) בביאורים למאזן המוסד. משנת 1998 ההתחייבות עבור זפע"ג מופיעה בתוך המאזן.
- 24.2 עקרונית, אופן החישוב של זפע"ג ליום 31.12.2012 (השיטה האקטוארית, projected unit credit), היה עקבי לאופן החישוב של זפע"ג בעבר. המשכתי להשתמש במערכת שהאוצר משתמשת בה כבר כמה שנים. למיטב ידיעתי ולהערכתי, המערכת נבדקה ע"י אקטוארים עבור החשב הכללי וניתן להסתמך עליה (למרות שידוע שיהיו בה שיפורים עתידיים). המערכת נותנת "תזרים" של תשלומים עתידיים (לפי הפרמטרים המבוקשים). בהתאם לשיטת החשב הכללי עבור כל עובדי המדינה, השתמשתי בפרמטרים הנמצאים במערכת ומתאימים לעובדי המדינה, כפי שמתואר בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ל- 2012. (הבסיס מתואר להלן).
- 24.3 ההתחייבויות מחושבות בשיטת התחייבויות שנצברו (ACCRUED LIABILITIES) עד למועד הדו"ח הכספי ובהתאם להנחות ולנתונים המובאים להלן.
- כדאי להדגיש שהמדיניות החשבונאית של המוסד לגבי ההתחייבות לזפע"ג היא כשל גוף עסקי רגיל - ההתחייבות כוללת התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות (מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא להתחשב רק במקבלי קצבאות, כמתואר לעיל).
- 24.4 השנה קבלתי את אישורה של מחלקת שכר על כך שקבצי האוצר הנם תקינים לשימוש. עם זאת, בהתחשב בכך שהחלק של התחייבויות זפע"ג מסך התחייבויות המוסד הוא יחסית זעיר אפשר להשלים עם אי-דיוקים מסוימים, אם קיימים, אך לדעתי, יש לעשות בדיקות יותר רחבות לגבי הקבצים.
- 24.5 ההתחייבויות חושבו עבור אוכלוסיות המוסד הנ"ל:
- 24.5.1 עובדים פעילים: "קבועים" בפנסיה תקציבית (כל ההתחייבויות המפורטות להלן); ו"ארעיים" - אלו ש"אינם בפנסיה תקציבית" (רק החלק הממומן באופן "תקציבי" - [חלק הפיצויים שאינו בקרנות פנסיה ו/או חברות ביטוח וכו']);
- 24.5.2 עובדים שפרשו, עקב הגיעם לגיל פרישה או עקב נכות ("גמלאים");
- 24.5.3 שאיריו של עובד/גמלאי.
- 24.6 זכויות מיוחדות (בנוסף לרגילות בפרישה) הכלולות בחישובים ושאינן כלולות בחישובים:
- 24.6.1 פדיונות ימי מחלה כלולים;
- 24.6.2 2.33% פיצויים עבור ארעיים כלולים,
- 24.6.3 ימי חופשה: החישוב נעשה ע"י "מחלקת השכר" של המוסד ולא ע"י לשכת האקטואר, ולכן לא כלולים בחישובים להלן.
- 24.7 בסיסים טכניים ואקטואריים:
- 24.7.1 שיעור הריבית להיוון ושיעור הגידול הריאלי בשכר עובד ובפנסיה גמלאי.
- מערכת החישובים של זפע"ג היתה שונה מזו של קרנות הביטוח. בעבר, בעוד שבחישוב הקרנות השתמשתי בשיעור היוון "נטו" (הכלל את הריבית להיוון הרגילה ואת הגידול הצפוי בתשלומים ביחד, כמתואר לעיל בסעיף 8), במערכת של חישוב זפע"ג הגורמים היו נפרדים לחלוטין.
- 24.7.1.1 לפני 2008, בכדי להסביר את מדיניות המוסד לגבי הריבית להיוון של זפע"ג נטען: שאין השקעה מיוחדת המיועדת לכסות את התחייבויות זפע"ג ו/או התחייבויות קרנות הביטוח. יש רק סל של כל השקעות המוסד. ולכן, שיעור הריבית שהמוסד קיבל על השקעותיו היה מתאים להיוון כל סוגי ההתחייבויות. בשנת 2008, מינהלת המוסד קבעה שיעורי ריבית שונים, כהנחות יסוד, עבור שני סוגי ההתחייבויות (קרנות הביטוח וזפע"ג) וקבעה ריבית של 3.43% לחישובים של זפע"ג (שהיא היתה הריבית בחישובי התחייבויות זפע"ג של ממשלת ישראל). בשנת 2009, מינהלת המוסד שינתה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי שיעור ריבית ההיוון ועברה לשיטת השווי ההוגן, גם עבור קרנות הביטוח וגם עבור זפע"ג. כמתואר לעיל בסעיף 8, לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות של אגרות חוב ממשלתיות צמודות מדד, (הווקטור שנלקח על ידי הממשלה בחישוב התחייבויות בגין זכויות עובדים הכלולות בדוחותיה הכספיים). בשנים 2010 - 2012, מינהלת המוסד המשיכה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי

שימוש בשיעור ריבית ההיוון שווה גם עבור קרנות הביטוח וגם עבור זפע"ג, לפי שיטת השווי ההוגן. אבל, כמתואר לעיל בסעיף 8, לצורך ביצוע ההיוון, נלקח ווקטור ריביות שונה מהשנה הקודמת.

24.7.1.2 שיעור גידול ריאלי בשכר עובד / פנסיות גמלאי : מבוסס על הנתונים שנבדקו באוצר. לגבי שיעור גידול ריאלי בשכר עובד, השתמשתי בגורמים של האוצר (המתאימים לכל עובדי מדינה) - גידול ריאלי בשכר העובד לפי מין/גיל (בעבר, של 3% לשנה). בשביל הגידול הריאלי בפנסיות גמלאי (שבעבר היה 1.45% לשנה), כבר משנת 2009 השתמשתי 0% לשנה. (ראו להלן).

24.7.2 לוחות גריעה. (לוחות תמותה לפעילים/פנסיונרים, לוחות לנכים, שיעורי נישואין) למטרת חישובי התחייבויות, השתמשתי בלוחות גריעה לפי מספרי האוצר המופיעים בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2012, (בהתאם ללוחות מעודכנים לפי חוזר אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון שמספרו 1-3-2013 "דרך חישוב המאזן האקטוארי ומקדמי התקנון של קרן הפנסיה" שהחליף את חוזר 6-3-2007 אשר שימש לחישוב החבות בגין שנים קודמות. הלוחות המעודכנים כאמור קודמו לשנת 2012 בהתאם לנוסחת קצב הירידה בשיעורי התמותה לאחר יום 31 בדצמבר 2008 המפורסמת בחוזר כאמור. כמו כן, נוסף גורם שיפור תמותה עתידי המשתנה לפי גיל ומין).

24.7.3 עזיבות לפני פרישה : מחוסר המידע המיועד לעובדי המוסד, השתמשתי בהערכות האוצר לגבי כלל עובדי המדינה, ששם פיתחו טבלה חדשה לפי מין/גיל.

24.8 לא היו שינויים מהותיים אחרים.

24.9 ההתחייבות הברוטו ליום 31.12.2012 במיליוני ₪ .

פנסיונרים	פעילים	סה"כ התחייבויות	
2,071	2,626	4,697	
7.8%	10.8%		גידול בהתחייבות בגלל שינוי בריבית היוון מווקטור ריביות של 2011 לוווקטור ריביות של 2012

24.10 התחייבות זפע"ג הנטו

24.10.1 לפי המדיניות החשבונאית של המוסד, משנת 1998 מציג המוסד בדוחות הכספיים שלו את התחייבות הנטו עבור זפע"ג במאזן המוסד (ולא רק בביאור, כבעבר). ההתחייבות הברוטו תוצג ב"פסיב" וחלק האוצר (המחושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המנהלית [ולכן ישתנה לפי השיטה של פיזול הוצאות מנהליות שבשימוש במוסד] יוצג ב"אקטיב".

24.10.2 בשביל חלוקת ההתחייבות המצטברת בין משרד האוצר לבין המוסד, היה נכון לחייב את האוצר כל שנה לא רק בחובות לפי שיטה של "התחשבות של תשלומים מזומנים" (רק בהוצאות שוטפות של פנסיה) אלא גם בשינוי בהתחייבויות עבור זכויות עתידיות הנצברות. המדיניות של היום היא לא כזאת.

24.11 הוצאות מנהליות – לפי הנחיות המינהלה, חישבתי את התחייבות זפע"ג ללא הוצאות מנהליות (שהיו בחישובי משרד האוצר).

24.12 אין זכאים לגמלה ואין מקרים של זכאים שטרם דווחו.

24.13 הערות כלליות :

24.13.1 בשנים האחרונות היו שינויים מהותיים בענף הפנסיה של מדינת ישראל וביניהם: הפסקת כניסת עמיתים חדשים לקרנות הוותיקות, הלאמת הקרנות הוותיקות ולקיצת האחריות על הגירעונות ע"י המדינה (קרי משלמי המיסים), העברת המערכת משיטה של קרן מוגדרת זכויות (DEFINED BENEFIT) למערכת הפועלת עקרונית לפי השיטה של קרן מוגדרת הפקדות/"קרן מוגדרת תשואה" (DEFINED CONTRIBUTIONS).

24.13.2 שיקול לא מבוטל בהעברה היה חוסר מימון להטבות/לזכויות (ולא נדבר על ההטבות המיוחדות/החריגות). חשוב לזכור ששיטת הפנסיה התקציבית, זפע"ג, היא מסוג של הגדרת זכויות, והזכויות הן מופלגות יותר משל הקרנות הוותיקות. בלי להיכנס לפרטים המורכבים, יש לציין שהיתה הצמדה של פנסיות גמלאי (שפרש בדרגה מסוימת לאחר שקיבל, כפי שהיה מקובל, דרגות פרישה), לשכר של פעיל בדרגה של הגמלאי. ז"א, היתה הצמדה לשכר (אומנם, לא לשכר הממוצע במשק), ולא "רק" למדד.

24.13.3 גם חברות בפנסיה התקציבית של המוסד סגורה. ניתן לשאול האם תהיה הלאמה של ההתחייבויות (קרי גירעונות – הרי אפילו אם יש נכסים [במוסד], יש גרעון). כבר שאלתי בעבר האם "יש צבע לכספי המוסד"? האם יש נכס מיועד להתחייבות זפע"ג? (ראו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000).

24.13.4 לאחרונה מעודדים עובדי המדינה ובינם עובדי המוסד, לפרוש לפנסיה מוקדמת על ידי תוספות של הטבות נוספות בפרישה. ברור שיש עלות לתוספות הללו, והיא לא תוכננה מראש. לכן לא הייתי מתפלא אם המספרים של התחייבויות זפע"ג של השנים הבאות ישתנו. בשנת הדוח קרוב למאתיים פעילים הפסיקו חברותם בפנסיה תקציבית ורובם עברו להיות גמלאים.

24.13.5 הדור הבא של משלמי מיסים (כולל "דמי ביטוח" של המוסד) ישלם את העלות.

24.14 כדאי להזכיר שתי הערות מדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2006 שמתאימות גם למוסד :

24.14.1 הצורך בהנחות:

ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה ייוודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי המבוטחים האחרונים. עד אז, ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישלמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. מן הראוי לבחון ולעדכן את הנחות היסוד מזמן לזמן על בסיס נתונים עדכניים.

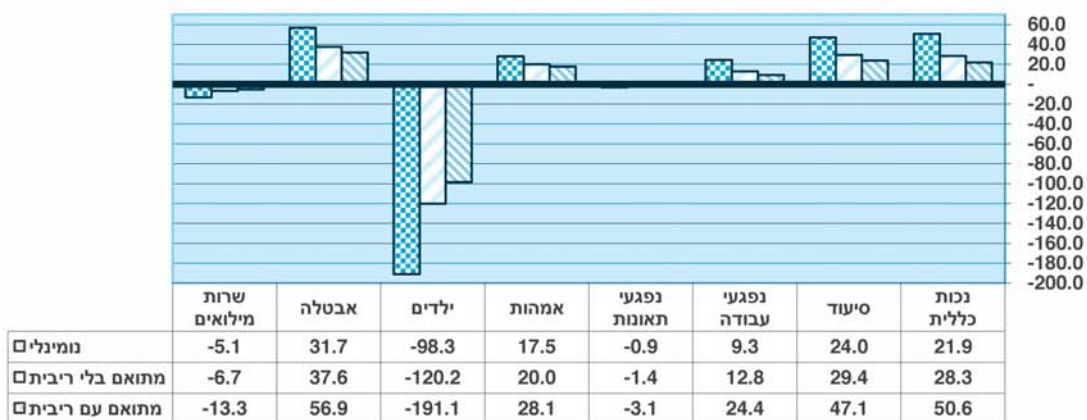
24.14.2 סבירות ההערכה:

היקף התחייבויות המוסד לקצבה ולזכויות אחרות בעד כלל עובדיו וגמלאיו, כפי שמוצג, משקף הערכה סבירה של ההתחייבויות, בהתחשב, בין השאר, במגבלות הנוגעות לטיב הנתונים הזמינים בעת עריכת החישוב, ולמגבלות לגבי בחינה של חלק מההנחות שבבסיס החישוב.

יבטיק נשה בן יוסקאס
ג'ורג' לונדון
אקטואר המוסד לביטוח לאומי

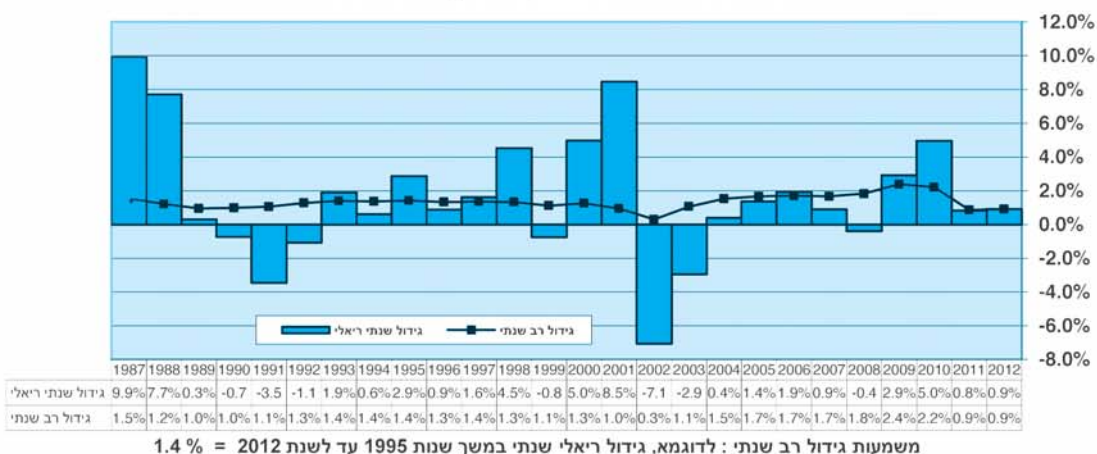

תרשים 1. סה"כ העברות בין הענפים, משנת 1992 עד שנת הדו"ח, במיליארדי ₪.

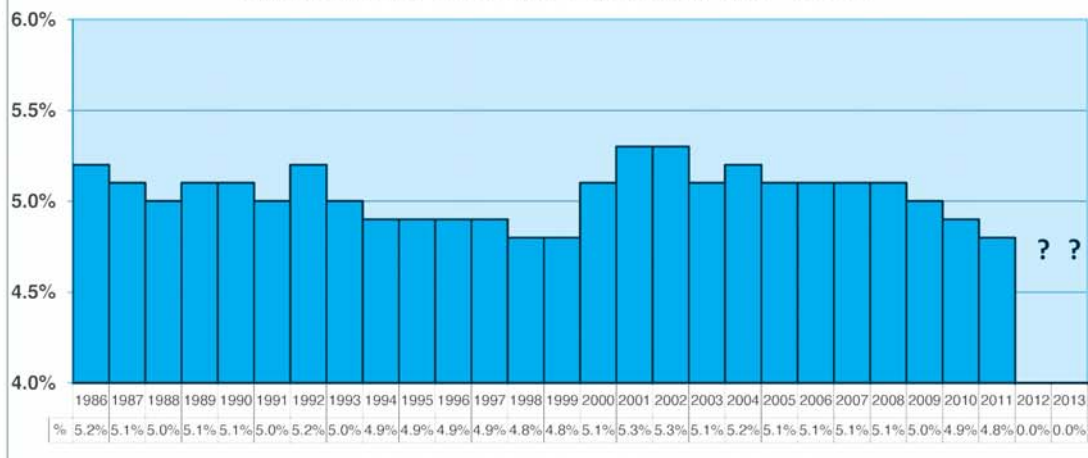
רוב העברות היו בסוף השנה.

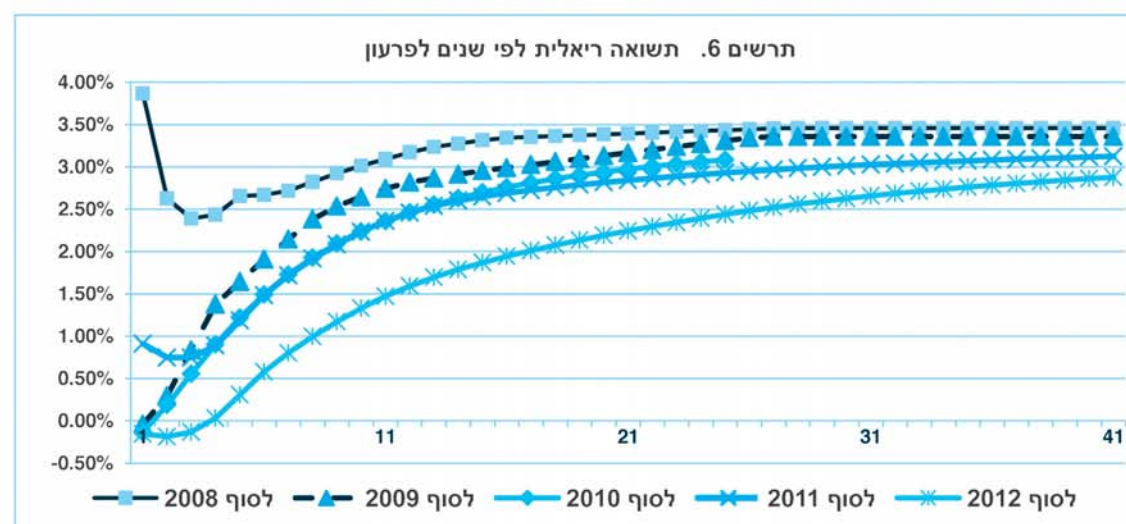
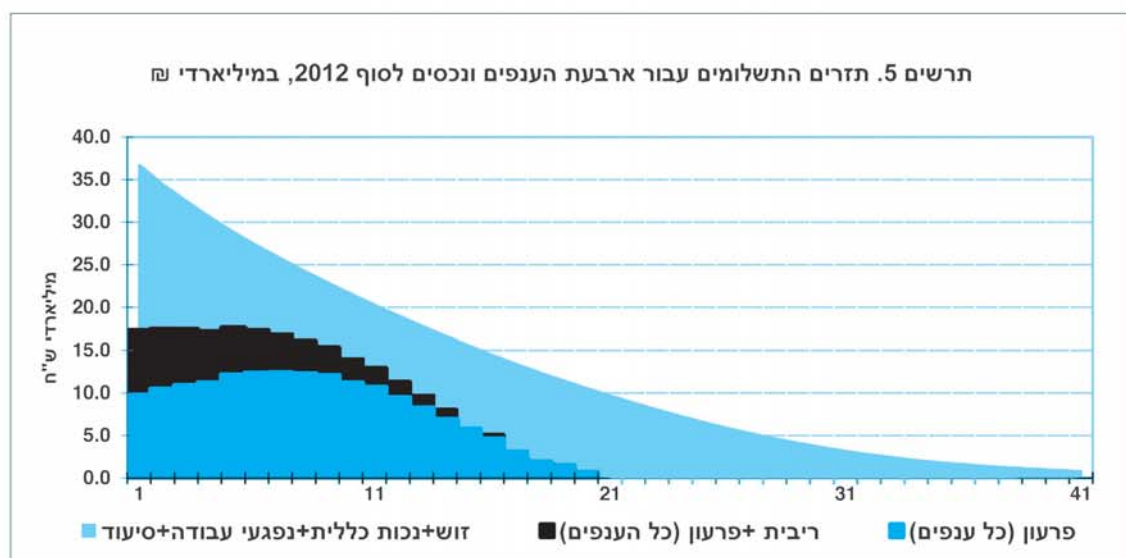
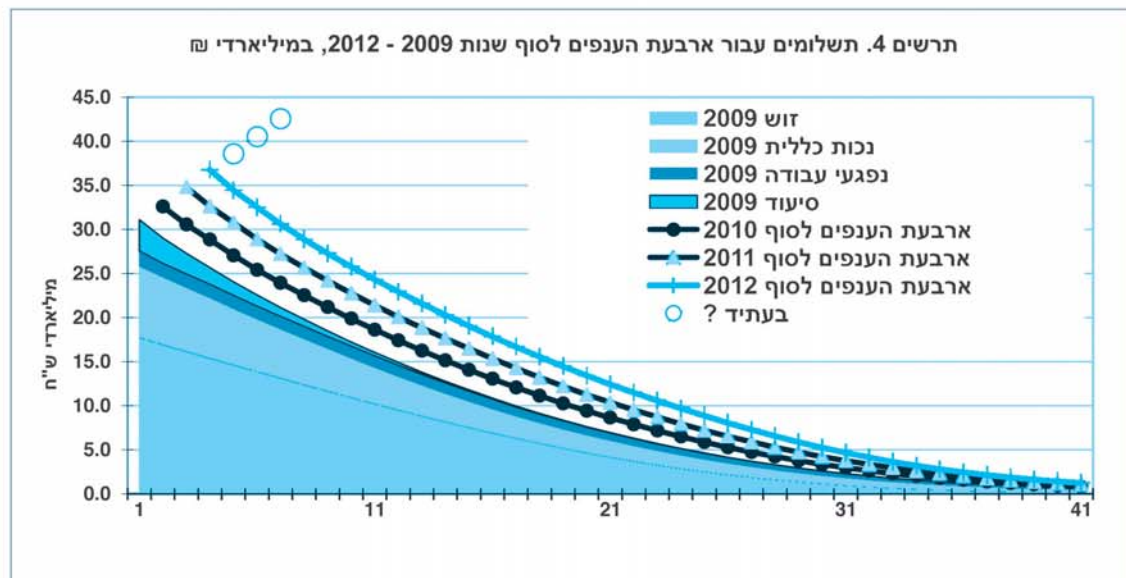
תרשים 2. גידול ריאלי בקצבת זקנה עד לשנת 2012

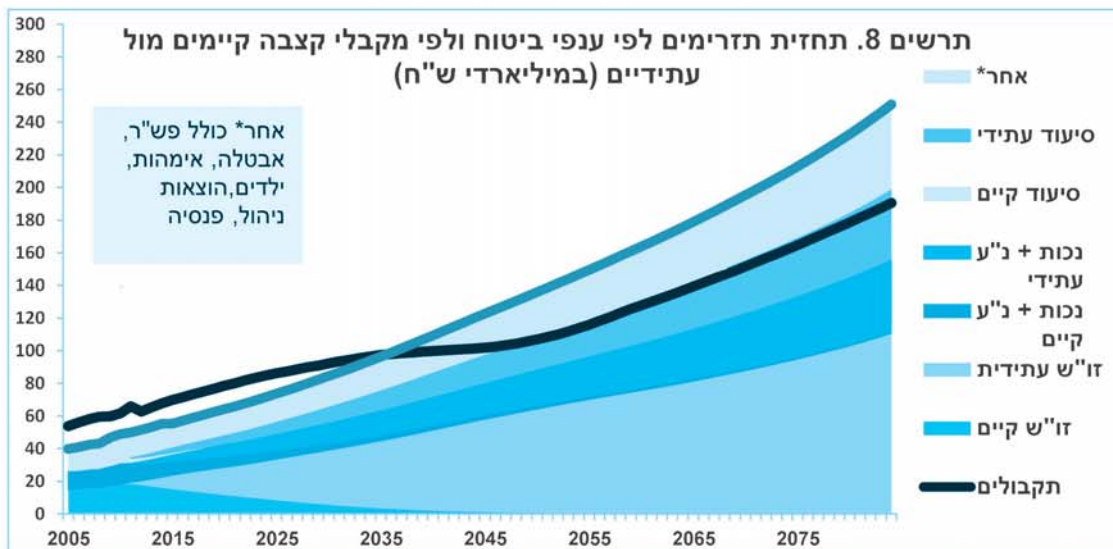
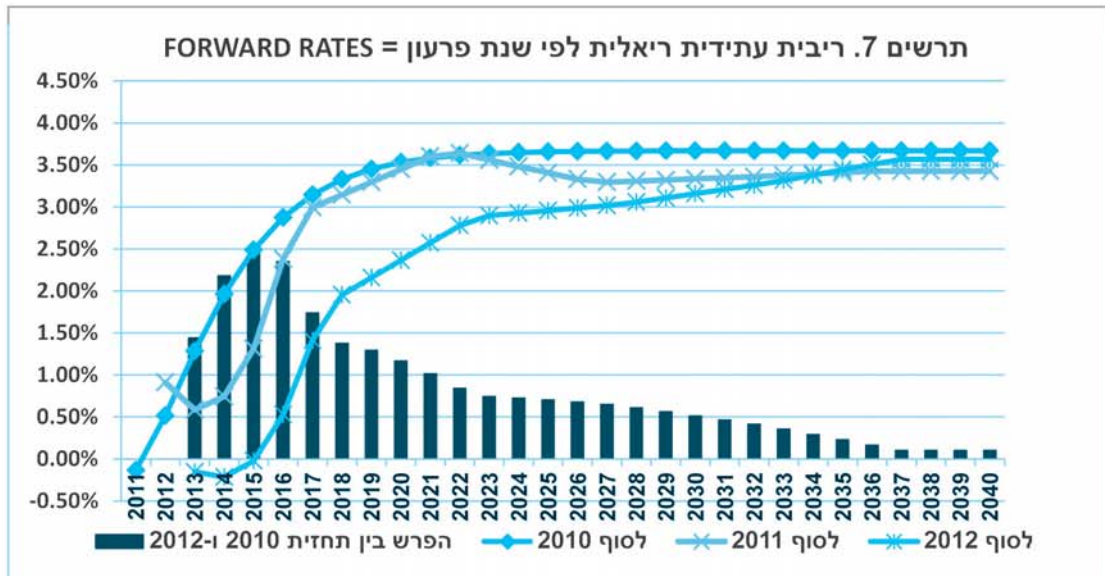

משמעות גידול רב שנתי: לדוגמא, גידול ריאלי שנתי במשך שנות 1995 עד לשנת 2012 = 1.4%

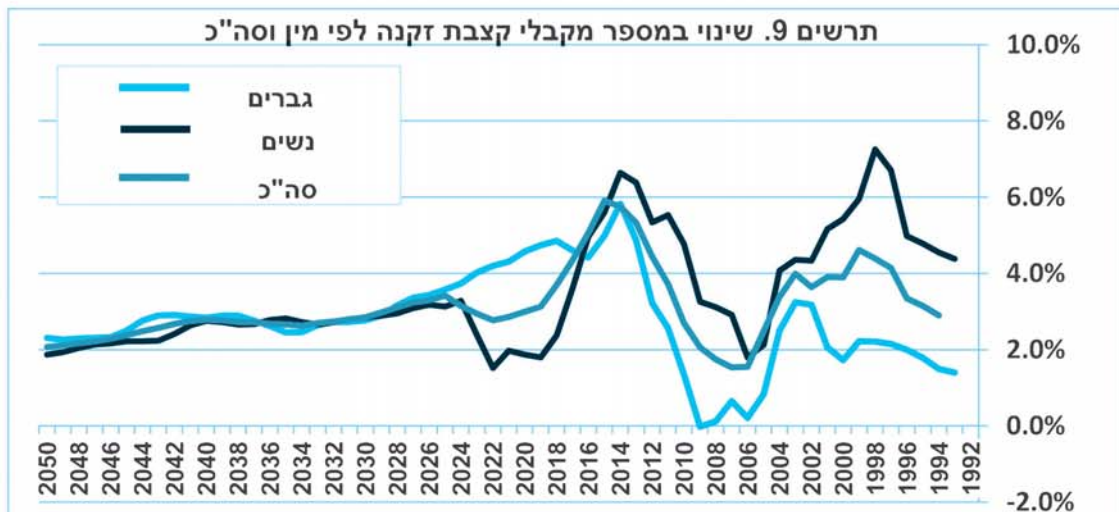
תרשים 3. שיעור הריבית האפקטיבי הממוצע שמל"ל מקבל על השקעותיו

קצבה קיימת מתייחסת למקבלי קצבה ביום הערכה של הדו"ח האקטוארי המלא (סוף שנת 2010)

סייערד : רק חלק מילייל, נכות כלילת : לפי דוחות ספריים

0.2012		לוח מס' 1		מצב ענפי הביטוח לשנת 2012									
סל"כ הענפים	זקמה ושארים	סייערד	נכות כלילת	נפגעי שפדדה	אמזרות	ילדים	אבטלה	פסי"ר	הצננות	מטעמי צדק	נפגעי האזרות	שרות מילואים	נזק
212,843,217	75,208,875	0	0	1,079,970	0	130,529,454	0	593,478	0	0	5,431,440	0	0
435,745,200	265,664,900	16,435,800	116,128,200	37,516,300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
222,901,983	190,456,025	16,435,800	116,128,200	36,436,330	0	-130,529,454	0	-593,478	0	-5,431,440	0	0	0
49%	28%	0%	0%	3%	-	-	-	-	-	-	-	-	-

נזקים לטוח השנה:

55,463,234	20,908,042	3,798,294	10,769,985	4,074,901	5,544,036	7,130,185	2,889,016	300,841	21,613	26,321	0	0	0
4,548,098	-108,816	-3,100,157	-4,070,639	-1,263,754	-2,509,165	17,481,393	-2,187,505	-152,382	-5,606	464,729	0	0	0
8%	-1%	-82%	-38%	-31%	-45%	245%	-76%	-51%	-26%	1766%	-	-	-
34,568,629	15,344,642	614,813	5,604,272	2,514,206	2,761,741	6,585,421	701,511	128,402	10,371	303,250	0	0	0
62%	73%	16%	52%	62%	50%	92%	24%	43%	48%	1152%	-	-	-
17,274,077	2,674,646	0	770,991	0	202,974	13,620,004	0	0	5,462	0	0	0	0
31%	13%	0%	7%	0%	4%	191%	0%	0%	25%	0%	0%	0	0
7,692,908	2,754,253	81,424	97,634	75,312	70,156	4,406,098	0	20,057	174	187,800	0	0	0

נזקים לטוח ובמסגרת השנה:

3.8	3.6	0.0	0.0	0.3	0.0	18.3	0.0	2.0	0.0	205.8	-	-	-
50.0%	17.4%	0.0%	13.8%	0.0%	7.3%	206.8%	0.0%	0.0%	52.7%	0.0%	-	-	-
2,307,872	826,276	24,427	29,290	22,594	21,047	1,321,829	0	6,017	52	56,340	0	0	0
35%	17%	1%	7%	1%	4%	210%	0%	2%	26%	214%	-	-	-
0	0	2,954,298	362,179	0	2,373,986	-7,945,241	2,247,224	0	7,554	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

י"ע. גודלים ריאליים שנתיים של:

7.7%	5.0%	-	-100.0%	-55.0%	-	22.3%	-	1.4%	-100.0%	15.4%	-	-	-
13.2%	14.6%	13.4%	21.5%	12.1%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.0%	18.9%	13.4%	30.8%	17.3%	-	13.7%	-	1.4%	-100.0%	15.4%	-	-	-
5.7%	4.9%	10.1%	9.7%	7.2%	6.8%	3.1%	11.1%	12.4%	8.5%	10.0%	-	-	-
0.7%	0.0%	2.3%	6.4%	7.6%	1.1%	0.3%	1.8%	3.4%	0.8%	2.2%	-	-	-

הערות: התוצאות חנו מתאמצות מפורסות על המספרים המדווחים בדוחות הספריים.

המסלולים האלפי רם נומינלי

1 לוח מס' 1

המתחזקות ענף הביטוח : זקנה ושארים

שנת כספים	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נתונים לסוף השנה:										
א. יתרת נכסי הענף	75,208,875	70,481,634	68,131,488	64,152,279	51,682,266	47,593,097	44,770,492	39,472,246	33,646,009	27,182,109
ב. קידר הביטוח-המתחזקות כליסי מובילי וגנרליות בטיח	265,664,900	228,059,700	213,356,800	190,245,500	156,654,000	134,169,300	123,472,800	117,808,000	137,880,800	125,130,200
ג. גרעון אקטוארי-קידר הביטוח בניכוי יתרת נכסי הענף	190,456,025	157,578,066	145,225,312	126,093,221	104,971,734	86,576,203	78,702,308	78,335,754	98,408,554	91,484,191
ד. ביטוי אקטוארי-יחידת נכסי הענף ביחס לקידר הביטוח	28%	31%	32%	34%	33%	35%	36%	34%	29%	27%

נתונים במלש השנה:

ה. תשלומים (כולל פנה)	20,908,042	19,598,096	18,144,133	16,487,357	15,045,089	14,105,382	13,794,435	12,450,390	10,659,627	7,893,858
ו. עורר התקבולים (ללא הפישה הנצמדת) על התשלומים	-108,816	717,346	1,242,672	940,627	1,970,100	1,857,969	1,405,977	1,138,770	1,460,915	1,307,339
ז. עורר התקבולים על התשלומים ב-% פנה ל"פ התשלומים	-1%	4%	7%	6%	13%	13%	10%	9%	14%	17%
ח. הקבילי דמי ביטוח	15,344,642	15,082,092	14,200,177	12,750,356	12,566,172	11,809,972	11,270,896	10,110,217	9,269,236	6,959,010
ט. הקבילי דמי ביטוח ב-% פנה ל"פ התשלומים	73%	77%	78%	77%	84%	84%	82%	81%	87%	88%
י. השתתפות הקצבה המודינה	2,674,646	2,522,457	2,550,232	2,156,014	2,050,578	1,907,538	1,736,479	1,525,526	1,273,658	1,031,250
יא. השתתפות הקצבה המודינה ב-% פנה ל"פ התשלומים	13%	13%	14%	13%	14%	14%	13%	12%	12%	13%
י"ב. הקבילי מורכבים	2,754,253	2,697,010	2,608,178	2,512,055	2,384,138	2,211,139	2,169,366	1,941,149	1,576,382	1,204,902

נתונים לסוף ומלש השנה:

י"ג. שיעור הכיסוי הקופתי	3.6	3.6	3.7	3.8	3.4	3.3	3.3	3.2	3.1	3.4
י"ד. השתתפות הקצבה המודינה ב-% מרמי הביטוח	17.4%	16.7%	18.0%	16.9%	16.3%	16.2%	15.4%	15.1%	13.7%	14.8%
ט"ו. הערכת שיל השפעת הריבית המיוחדת	826,276	809,103	782,453	753,617	715,241	663,342	650,810	582,345	472,915	361,471
ט"ז. שיל השתתפות המודינה ב-% פנה ל"פ התשלומים	17%	17%	18%	18%	18%	18%	17%	17%	16%	18%
י"ח. העברה בין-ענפית במלש השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"ט. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"א. גידולים ריאליים שנתיים של :										
יחרת נכסי הענף, כולל השפעת תהפוך בהתעשרות	5.0%	1.3%	3.4%	19.5%	4.6%	2.8%	3.5%	3.5%	5.2%	7.6%
קידר הביטוח	14.6%	4.6%	9.2%	16.9%	12.5%	5.1%	1.9%	-11.2%	4.0%	34.5%
גרעון אקטוארי	18.9%	6.2%	12.2%	15.6%	16.8%	6.4%	1.1%	-17.1%	4.1%	49.8%
תשלומים	4.9%	4.4%	7.2%	6.1%	2.0%	1.7%	3.5%	0.3%	8.5%	4.8%
הקבילי דמי ביטוח	0.0%	2.7%	8.4%	-1.8%	1.7%	4.2%	2.9%	-2.5%	9.8%	5.8%

הערות: המתחזקות הן מתחשבות מבטוחה על המספרים המודווחים בדוחות הכספיים.

רק חלק מלייל

שנת סכימ	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
התפתחות ענף הביטוח : טרעור										
שנת סכימ	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נתונים לטוח השנה:										
א. היתר נכסי הענף	0	0	-1,092,481	1,057,781	561,357	-311,345	4,216,947	7,523,711	4,663,926	
ב. קידו הביטוח-החייבויות כלפי מובילי גמלאות בסיוע	16,435,800	14,259,300	13,107,000	12,490,000	10,254,500	9,214,000	8,600,400	6,859,700	6,859,700	6,176,000
ג. גרעון אקטוארי-קידו הביטוח בסיוע נכסי הענף	16,435,800	14,259,300	13,107,000	13,582,481	9,196,719	8,652,643	8,911,745	2,642,753	2,642,753	-1,347,711
ד. כריסי אקטוארי-היתר נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	0%	0%	0%	-9%	10%	6%	-4%	61%	61%	122%

נתונים במשך השנה:

ה. השלומים (כולל גמלה)	3,798,294	3,391,394	3,254,667	2,879,047	2,629,862	2,448,512	2,156,885	1,883,523	1,425,671	901,710
ו. עודף ההקבולים (ללא הפרשי הגמלה) על התשלומים	-3,100,157	-2,731,119	-2,813,311	-2,373,671	-2,059,968	-1,966,947	-1,700,597	-1,254,323	-704,190	-510,896
ז. עודף ההקבולים על התשלומים ב-% מסו'ח התשלומים	-82%	-81%	-86%	-82%	-78%	-80%	-79%	-67%	-49%	-57%
ח. הקבולי דמי ביטוח	614,813	591,154	529,385	495,476	467,266	443,650	421,407	367,943	334,681	251,241
ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסו'ח התשלומים	16%	17%	16%	17%	18%	18%	20%	20%	23%	28%
י. השתמטות הקצבה המלינה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתמטות הקצבה המלינה ב-% מסו'ח התשלומים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. הקבולים מריביית	81,424	66,537	-93,777	8,473	100,786	35,507	31,590	257,114	386,730	139,568

נתונים לטוח ובמשך השנה:

יג. שיעור הכיסוי הקיומני	0.0	0.0	0.0	-0.4	0.4	0.2	-0.1	2.3	5.3	5.0
יד. השתמטות הקצבה המלינה ב-% מדרג הביטוח	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
טו. הערכה של השערת הריבית המודעת	24,427	19,961	-28,133	2,542	30,236	10,652	9,477	77,134	116,019	41,870
טז. סו'ח השתמטות המודעה ב-% מסו'ח התשלומים	1%	1%	-1%	0%	1%	0%	0%	4%	8%	5%
יז. העברה בין-ענפית במשך השנה	2,954,298	2,673,242	0	0	2,500,000	2,900,000	0	0	0	0
יח. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	3,976,952	0	0	0	0	0	0	2,000,000

י"ט. ציודים ריאליים שנדרשים של:

יך. חברה נכסי הענף, בלי השערת העברת הבעלות	-	-	254.6%	-199.4%	-66.7%	-79.0%	-122.5%	-24.7%	-8.8%	-15.5%
קל. הביטוח	13.4%	6.5%	2.2%	17.2%	7.2%	3.6%	17.3%	-1.9%	4.7%	18.1%
קמ. אקטוארי	13.4%	6.5%	-6.0%	42.1%	2.4%	-6.1%	49.8%	89.8%	-42.6%	-76.1%
תשלומים	10.1%	0.7%	10.1%	6.0%	2.7%	12.9%	5.6%	-0.5%	16.7%	12.0%
תקבולי דמי ביטוח	2.3%	7.9%	4.0%	2.6%	0.7%	4.7%	5.8%	-1.9%	10.4%	6.6%

הערות: ההוצאות הנו קטגוריות מבוטאות על המספרים המודעות בדוחות הכספיים.

לפי דוחות כספיים

המספרים באילוף נורמלי

לוח מס' 3

התפתחות ענף הביטוח : נכות כללית

שנת כספים	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נתונים לטוח השנה:										
א. תחלת נכסי הענף	0	3,432,332	6,649,503	9,589,803	10,435,465	8,792,927	7,237,798	13,690,691	17,595,445	9,814,842
ב. קידו הביטוח-התחבובות כלפי מקבלי נגמלות בפועל	116,128,200	103,520,700	94,036,000	86,103,700	70,382,800	63,825,000	59,738,000	50,586,300	44,239,900	39,638,600
ג. גרעון אקטוארי-קידו הביטוח בבניין נכסי הענף	116,128,200	100,088,368	87,386,497	76,513,897	59,947,335	55,032,073	52,500,202	36,895,609	26,644,455	22,043,155
ד. כיסים אקטוארי-תחת נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	0%	3%	7%	11%	15%	14%	12%	27%	40%	44%
ה. כיסים במישור השנה:										
ה. תשלומים (כולל נמדח)	10,769,985	10,086,940	9,650,133	8,892,693	8,250,228	7,768,073	7,436,992	6,547,954	4,611,133	3,054,107
ו. ענוד המקבילים (ללא הפדשי הנמדח) על התשלומים	-4,070,639	-3,411,159	-3,118,620	-2,846,362	-2,377,945	-2,490,281	-2,475,194	-2,256,953	-420,684	-332,724
ז. ענוד המקבילים על התשלומים ב-% מסד"כ התשלומים	-38%	-34%	-32%	-32%	-29%	-32%	-33%	-34%	-9%	-11%
ח. מקבילי דמי ביטוח	5,604,272	5,518,416	5,178,366	4,648,479	4,557,506	4,229,111	3,955,558	3,455,847	3,245,904	2,459,880
ט. התחבובות המקיפה המדינה	770,991	735,411	791,011	628,911	605,879	562,931	525,231	59,316	64,088	60,997
י.א. התחבובות המקיפה המדינה ב-% מסד"כ התשלומים	7%	7%	8%	7%	7%	7%	7%	1%	1%	2%
י.ב. מקבילים מריבית	97,634	199,366	326,891	447,981	542,956	424,601	425,518	733,900	862,415	185,028

נתונים לטוח ובמשך השנה:	0.0	0.3	0.7	1.1	1.2	1.1	1.0	2.1	3.8	3.1
י.א. שיעור הכיסוי הקוטרי	13.8%	13.3%	15.3%	13.5%	13.3%	13.3%	13.3%	1.7%	2.0%	2.5%
י.ב. התחבובות המקיפה המדינה ב-% מולד הביטוח	29,290	59,810	98,067	134,394	162,887	127,380	127,655	220,170	258,725	55,508
י.ג. תערה של השקעת הריבית המזוהה	7%	8%	9%	9%	9%	9%	9%	4%	7%	4%
י.ד. שד"כ השקעות המדינה ב-% מסד"כ התשלומים	362,179	0	0	0	3,500,000	4,000,000	0	0	0	0
י.ה. העברה בין-ענפית במשך השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6,000,000
י.ו. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

י.ז. אידולם ריאליים שנתיים של:	-100.00%	-49.5%	-32.5%	-11.6%	-18.2%	-24.3%	-25.4%	-11.6%	-2.2%	-6.3%
זרחת נכסי הענף, בלי השקעת העברת הבעלות	21.5%	7.7%	6.4%	17.7%	6.2%	3.3%	3.6%	-11.5%	3.8%	31.7%
קידו הביטוח	30.8%	12.1%	11.2%	22.8%	4.9%	1.4%	9.5%	-11.4%	9.5%	70.7%
גרעון אקטוארי	9.7%	1.0%	5.7%	4.3%	1.5%	3.9%	4.5%	4.9%	12.3%	9.4%
תשלומים	6.4%	3.0%	8.5%	-1.3%	3.0%	6.4%	6.6%	-4.1%	10.1%	6.0%
מקבילי דמי ביטוח										

הערה: התיאור הנגזר מתאגידים מפורסם על המספרים המזוהים בדוחות הכספיים.

הסכומים באילני סה נרמלים

4 לוח מס' נפגעי צבורה

התפתחות ענף הביטוח : נפגעי צבורה

שנת כספים	2012		2011		2010		2009		2008		2007		2006		2003		2000		1997		
	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג		
א. תרומת נכסי הענף	1,079,970	2,362,728	3,489,186	4,473,657	4,673,828	3,805,874	3,277,599	5,844,199	7,666,706	7,659,992	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	
ב. קידו הביטוח-החמוריות כליפי מקבלי גמלאות בסעל	37,516,300	32,934,400	30,558,200	28,297,800	23,109,400	21,003,000	19,932,200	18,099,900	22,157,300	19,428,200	17,730,700	15,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000	12,112,000
ג. גרעון אקטוארי-קידו הביטוח בכפוי תורת נכסי הענף	36,436,330	30,571,672	27,069,014	23,824,143	18,435,572	17,197,126	16,654,601	12,255,701	16,313,101	11,761,494	10,063,994	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008	4,452,008
ד. כיסוי אקטוארי-תורת נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	3%	7%	11%	16%	20%	18%	16%	32%	26%	39%	43%	63%	63%	63%	63%	63%	63%	63%	63%	63%	63%
פתיחים במישור השנה:																					
ה. השלומים (כולל גמלה)	4,074,901	3,739,030	3,539,708	3,330,173	3,040,947	2,908,503	2,881,138	2,760,705	2,373,952	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	1,809,755	
ו. ערוד המקבילים (ללא הפדשי הגמלה) על התשלומים	-1,263,734	-1,139,584	-1,304,417	-1,364,340	-949,264	-928,779	-1,013,209	-617,888	-646,385	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616	-558,616
ז. ערוד המקבילים על המשלומים ב- % מסה"כ המשלומים	-31%	-30%	-37%	-41%	-31%	-32%	-35%	-22%	-27%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%	-31%
ח. מקבילי דמי ביטוח	2,514,206	2,297,233	1,855,092	1,653,429	1,680,692	1,592,840	1,519,328	1,490,161	1,286,280	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012	947,012
ט. השתמשת המקיב המדינה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י.א. השתמשת המקיב המדינה ב- % מסה"כ המשלומים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
י.ב. המקבילים מריבית	75,312	112,234	156,257	203,760	236,494	186,591	190,281	299,037	394,461	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867	276,867

שנת כספים	2012		2011		2010		2009		2008		2007		2006		2003		2000		1997		
	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג	בסיס הישג		
א. תרומת נכסי הענף	0.3	0.6	1.0	1.3	1.5	1.3	1.1	2.1	3.2	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	4.1	
ב. קידו הביטוח-החמוריות כליפי מקבלי גמלאות בסעל	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	
ג. גרעון אקטוארי-קידו הביטוח בכפוי תורת נכסי הענף	22,594	33,670	46,877	61,128	70,948	55,977	57,084	89,711	118,338	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	83,060	
ד. כיסוי אקטוארי-תורת נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	3%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	
פתיחים במישור השנה:																					
ה. השלומים (כולל גמלה)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
ו. ערוד המקבילים (ללא הפדשי הגמלה) על התשלומים	-55.0%	-33.7%	-24.0%	-7.9%	-15.1%	-23.0%	-24.0%	-5.7%	-8.7%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	-7.5%	
ז. ערוד המקבילים על המשלומים ב- % מסה"כ המשלומים	12.1%	5.5%	5.2%	17.8%	6.0%	1.9%	3.8%	3.2%	2.57%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	6.4%	
ח. מקבילי דמי ביטוח	17.3%	10.5%	10.7%	24.4%	3.3%	-0.1%	11.8%	6.8%	42.6%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	15.3%	
ט. השתמשת המקיב המדינה	7.2%	2.1%	3.5%	6.0%	0.0%	0.4%	1.2%	-1.2%	11.3%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	0.7%	
י.א. השתמשת המקיב המדינה ב- % מסה"כ המשלומים	7.6%	19.7%	9.3%	-4.8%	0.9%	4.3%	-10.7%	0.9%	10.4%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	5.8%	

הערות: התיאור הנגזר מתפתחות נכסות על המספרים המודווחים בדוחות הכספים.

המספרים באלפי ע"מ נומינלי

5

לוח מס' 5

התפתחות ענפי הביטוח : אמהות

שנת כספים	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
פירוט לפי שנת:										
א. יתרת נכסי הענף	0	0	0	-1,860,764	276,033	305,939	-1,118,902	1,648,903	3,708,079	907,983
ב. קרן הביטוח-החלואה כוללת מוקדם-גמלאות בעתל	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. גרעין אקטוארי-קרן הביטוח בנכסיו התרת נכסי הענף	0	0	0	1,860,764	-276,033	-305,939	1,118,902	-1,648,903	-3,708,079	-907,983
ד. כיסוי אקטוארי-יתרת נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מבנים במישור השנה:										
ה. תשלומים (כולל מנחה)	5,544,036	5,106,242	4,776,775	4,351,130	3,902,984	3,370,425	2,866,627	2,464,235	2,149,327	1,579,645
ו. עודף התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים	-2,509,165	-2,173,526	-2,296,752	-2,023,531	-1,550,393	-1,230,950	-1,047,146	-840,982	-543,516	-459,568
ז. עודף התקבולים על התשלומים ב-% מסוף ל"פ התשלומים	-45%	-43%	-48%	-47%	-40%	-37%	-37%	-34%	-25%	-29%
ח. תקבולי דמי ביטוח	2,761,741	2,686,798	2,426,771	2,177,875	2,138,090	1,981,855	1,846,451	1,516,122	1,407,911	1,062,837
ט. השקעות דמי ביטוח ב-% מסוף ל"פ תשלומים	50%	53%	51%	50%	55%	59%	64%	62%	66%	67%
י. השקעות תקיפת המדינה	202,974	190,828	168,248	166,557	159,948	151,555	0	0	0	0
יא. השקעות תקיפת המדינה ב-% מסוף ל"פ תשלומים	4%	4%	4%	4%	4%	4%	0%	0%	0%	0%
י"ב. התבולים מריבית	70,156	55,090	-114,996	-16,832	54,553	6,065	-26,970	107,131	197,900	57,238
מבנים לפי המישור השנה:										
י"ג. שינוי הכיסוי הקופלי	0.0	0.0	0.0	-0.4	0.1	0.1	-0.4	0.7	1.7	0.6

י"ד. השקעות תקיפת המדינה ב-% מנחה הפירוט	7.3%	7.1%	6.9%	7.6%	7.5%	7.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
ט"ו. הערכה של השקעת הריבית המורחגת	21,047	16,527	-34,499	-5,050	16,366	1,820	-8,091	32,139	59,370	17,171
ט"ז. סוף ל"פ השקעות המדינה ב-% מסוף ל"פ התשלומים	4%	4%	3%	4%	5%	5%	0%	1%	3%	1%

י"ח. העברה בין-ענפית במישור השנה	2,373,986	2,123,322	0	0	1,500,000	2,700,000	0	0	0	0
י"ט. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	4,308,134	0	0	0	0	0	0	0

י"א. ציודים ריאליים שצויינים שיל :

יתרת נכסי הענף, בלי השקעת העברת ביטוחים	-	-	-	-748.7%	-85.3%	-81.3%	996.7%	-33.4%	-13.6%	-33.4%
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גרידון אקטוארי	-	-	-	-100.0%	-13.1%	-126.4%	996.7%	-33.4%	-13.6%	-33.4%
תשלומים	6.8%	3.3%	6.9%	7.9%	10.7%	7.6%	7.6%	-1.0%	9.9%	8.7%
תקבולי דמי ביטוח	1.1%	7.0%	8.5%	-1.4%	3.1%	6.8%	7.4%	-3.8%	10.1%	5.5%

הערות: התראות חנו מתעשרות מבוטחים על המספרים המדווחים בדוחות המספיים.

התפתחות ענף הביטוח : ילדים

לוח מס' 6

שנת סכימם	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נתונים לוחות השנה:										
א. יתרות נכסי הענף	130,529,454	112,988,261	100,691,828	91,829,822	64,235,249	57,744,980	55,296,810	24,107,567	9,635,171	14,878,471
ב. קרן הביטוח=התחייבויות כלפי מקבלי גמולאות בסוף	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. מיליון אקטוארי=קרן הביטוח בפניו יתרות נכסי הענף	-130,529,454	-112,988,261	-100,691,828	-91,829,822	-64,235,249	-57,744,980	-55,296,810	-24,107,567	-24,107,567	-14,878,471
ד. כספי אקטוארי=יתרות נכסי הענף ביחס לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

נתונים במיליון השנה:

ה. תשלומים (כולל מנהל)	7,130,185	6,797,480	6,096,167	5,474,547	5,001,413	4,878,790	4,842,771	5,998,993	6,868,262	5,644,256
ו. עררה והקבולים (ללא הפרשי המנדט) על התשלומים	17,481,393	16,623,918	14,038,816	15,314,595	14,643,019	13,751,773	12,768,331	8,824,764	4,642,538	4,122,280
ז. עררה והקבולים עם התשלומים ב-% מסה"כ התשלומים	245%	245%	231%	280%	293%	282%	264%	147%	68%	73%
ח. הקבולי דמי ביטוח	6,585,421	6,458,444	6,176,552	5,533,702	5,563,128	5,447,144	5,485,766	5,180,586	4,503,484	3,355,432
ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסה"כ התשלומים	92%	95%	101%	101%	111%	112%	113%	86%	66%	59%
י. השתתפות הקצבה המדינה	13,620,004	12,973,023	9,994,638	11,910,936	11,384,210	10,570,453	9,704,406	8,600,235	6,609,359	5,418,283
יא. השתתפות הקצבה המדינה ב-% מסה"כ התשלומים	191%	191%	164%	218%	228%	217%	200%	143%	96%	96%
י"ב. הקבולים מריבית	4,406,098	3,989,920	3,983,793	3,344,504	2,697,094	2,612,966	2,420,930	1,042,936	397,957	992,787

נתונים לוחות ובמיליון השנה:

י"ג. שיעור הכיסוי הקופולי	18.3	16.5	16.3	16.5	12.7	11.7	11.5	4.1	1.4	2.6
י"ד. השתתפות הקצבה המדינה ב-% מלפי הביטוח	206.8%	200.9%	161.8%	215.2%	204.6%	194.1%	176.9%	166.0%	146.8%	161.5%
ט"ו. הערכה של השתתפות הריבית המיוחדת	1,321,829	1,196,976	1,195,138	1,003,351	809,128	783,890	726,279	312,881	119,387	297,836
ט"ז. מסה"כ השתתפות המדינה ב-% מסה"כ התשלומים	210%	208%	184%	236%	244%	233%	215%	149%	98%	101%
י"ח. העברה בין-ענפים במשך השנה	-7,945,241	-6,695,752	0	0	-10,421,307	-11,100,000	0	0	0	0
י"ח. העברה בין-ענפים בסוף השנה	0	0	-10,259,021	-2,697,844	0	-1,331,569	-1,568,804	-1,955,744	-1,789,861	-9,550,000

י"ט. גידולים ריאליים שנתיים של :

יחירת נכסי הענף, כולל השתתפות העררה והענפים	22.3%	17.7%	17.7%	41.6%	30.8%	29.3%	28.7%	49.7%	85.8%	23.8%
קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גירעון אקטוארי	13.7%	9.8%	6.8%	37.6%	7.2%	1.0%	25.2%	38.5%	38.5%	-24.6%
תשלומים	3.1%	7.8%	8.4%	5.9%	-2.0%	0.2%	8.0%	-10.1%	1.9%	10.1%
הקבולי דמי ביטוח	0.3%	1.1%	8.7%	-3.7%	-2.4%	-1.2%	-2.0%	0.8%	9.1%	5.2%

הערות: ההוצאות הנו קמפיינטים מבוטחים על המספרים המיוחדים בלוחות הכספים.

המספרים באלפי ש"ח נזכרים

7 לוח מס' א

המספרים באלפי ש"ח נזכרים

שנת כספים	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נזכרים לטוב השנה:										
א. יתרת נכסי הענף	0	0	0	0	0	0	0	0	170,386	874,342
ב. קרן הביטוח-המחויבות כלפי מנהלי גולאות בפועל	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. גרעון אקטוארי-קרן הביטוח בנכסי היורה נכסי הענף	0	0	0	0	0	0	0	0	-170,386	-874,342
ד. כיסוי אקטוארי-יתרת נכסי הענף ביקום לקרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נזכרים במישור השנה:										
1. תשלומים (פולל מנהל)	2,889,016	2,556,093	2,539,879	3,002,065	1,886,060	1,795,289	1,997,185	2,462,967	3,005,066	2,258,328
2. עודף ההקבולים (כלא הפרשי המגדוד) על התשלומים	-2,187,505	-1,878,580	-1,981,872	-2,468,486	-1,360,962	-1,342,472	-1,581,665	-2,086,741	-2,556,215	-1,778,802
3. עודף ההקבולים על התשלומים ב-% מסה'כ על התשלומים	-76%	-73%	-78%	-82%	-72%	-75%	-79%	-85%	-85%	-79%
4. הקבולי דמי ביטוח	701,511	677,513	595,074	533,579	525,098	483,527	450,580	420,139	454,601	379,705
5. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסה'כ על התשלומים	24%	27%	23%	18%	28%	27%	23%	17%	15%	17%
6. השתתפות הקצב המוגדנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. י"א השתתפות הקצב המוגדנה ב-% מסה'כ על התשלומים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8. י"ב הקבולים מריבית	0	0	-37,067	0	0	-30,710	-35,060	-43,913	-5,750	99,818
נזכרים לטוב ובמשך השנה:										
9. י"ג. עשירי הכיסוי הקופתי	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.4

10. י"ד. השתתפות הקצב המוגדנה ב-% מלדמי הביטוח	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
11. י"ה. הערכת של השתתפות הריבית המיוחדת	0	0	-11,120	0	0	-9,213	-10,518	-13,174	-1,725	29,945
12. י"ז. סה"כ השתתפות המוגדנה ב-% מסה'כ על התשלומים	0%	0%	0%	0%	0%	-1%	-1%	-1%	0%	1%
13. י"ח. העברה בין-ענפות במשך השנה	2,247,224	1,899,188	0	0	1,421,307	0	0	0	0	0
14. י"ט. גרעון ראייתם שנתיים של:										
א. יתרת נכסי הענף, כולל השתתפות העברה בנכס הענף	0	0	1,973,935	2,697,844	0	1,331,569	1,568,804	1,955,744	1,789,861	0
ב. קרן הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-271.2%	-68.3%
ג. גרעון אקטוארי	-	-	-	-	-	-	-	-	-82.0%	-68.3%
ד. תשלומים	11.1%	-2.7%	-17.6%	54.1%	0.4%	-10.6%	-3.4%	-31.8%	-0.9%	30.0%
ה. הקבולי דמי ביטוח	1.8%	10.1%	8.6%	-1.6%	3.8%	6.8%	1.5%	-8.4%	10.9%	19.6%

הערות: התוצאות הנת ממתענות מבוטאות על המספרים המדווחים בלוחות המספרים.

המספרים באילוף נזמין

8 לוח מס' פשי"ר

התפתחות ענף הביטוח : פשי"ר

שנת מספר	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2003	2000	1997
נתונים לוח זשגה:										
א. התרח נכסי הענף	593,478	575,735	465,162	696,408	747,465	809,970	813,864	972,049	1,532,360	1,440,091
ב. קידו הביטוח-החלופיות כליסי מקבלי גמלאות בפועל	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ג. גרעון אקטואר-קידו הביטוח בפועל התרח נכסי הענף	-593,478	-575,735	-465,162	-696,408	-747,465	-809,970	-813,864	-972,049	-1,532,360	-1,440,091
ד. כריסי אקטואר-התרח נכסי הענף ביחס לקידו הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נתונים במשך השנה:										
ה. השלומים (כולל גמלה)	300,841	263,149	300,079	233,429	205,784	210,441	156,105	191,638	65,129	35,120
ו. ערדף ההקבולים (ללא הפרשי הגמלה) על התשלומים	-152,382	-125,640	-173,119	-107,799	-76,461	-87,411	-34,953	-36,654	100,155	103,293
ז. ערדף ההקבולים על התשלומים ב-% מסד"כ התשלומים	-51%	-48%	-58%	-46%	-37%	-42%	-22%	-19%	154%	294%
ח. מקבולי דמי ביטוח	128,402	122,074	101,529	91,037	90,447	83,779	87,805	81,927	81,790	74,535
ט. הקבולי דמי ביטוח ב-% מסד"כ התשלומים	43%	46%	34%	39%	44%	40%	56%	43%	126%	212%
י. השתמורת הקצבה המליצה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
יא. השתמורת הקצבה המליצה ב-% מסד"כ התשלומים	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
יב. הקבולים כריביה	20,057	15,435	25,431	34,593	38,876	39,251	33,347	68,418	79,705	62,098
נתונים לוח ובמשך השנה:										
י"ג. שיעור הכיסוי הקופתי	2.0	2.2	1.5	2.9	3.6	3.8	5.3	5.1	23.5	40.0

י"ד. השתמורת הקצבה המליצה ב-% מסד"כ התשלומים	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
י"ה. התרח נכסי הענף	6,017	4,630	7,629	10,378	11,663	11,775	10,004	20,525	23,912	18,629
י"ו. שיעור הכיסוי הקופתי	2%	2%	3%	4%	6%	6%	6%	11%	37%	53%

י"ז. העברה בין-ענפית במשך השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"ח. העברה בין-ענפית בסוף השנה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
י"ט. צדדים ריאליים שנדרשים של:										
נרחת נכסי הענף, כלי השמורת העברת הביטוח	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.2%	-11.1%	-3.7%	18.0%	-29.3%	-4.6%	11.5%
קידו הביטוח	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
גזעון אקטוארי	1.4%	21.1%	-34.9%	-10.2%	-11.1%	-3.7%	18.0%	-29.3%	-4.6%	11.5%
תשלומים	12.4%	-15.2%	25.2%	9.8%	-6.5%	34.1%	-33.8%	82.1%	6.4%	12.3%
מקבולי דמי ביטוח	3.4%	16.2%	8.6%	-2.6%	3.2%	-5.1%	-6.4%	-4.0%	10.5%	30.5%

הערות: ההצאות הנו קמפנטות מביטוח על המספרים המודווחים בלוחות הכספים.

